

N:o 5.

Ank. till Riksd. kansli den 26 mars 1901, kl. 2 e. m.

Särskilda utskottets n:o 3 utlåtande (n:o 1), i anledning af dels Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete och till lag om ändrad lydelse af 17 kap. 4 och 11 §§ handelsbalken dels och vissa inom Riksdagen väckta motioner.

Till förberedande behandling har utskottet fått emottaga:

dels Kongl. Maj:ts proposition n:o 39, hvori Kongl. Maj:t, under åberopande af de vid propositionen fogade, i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll, jemlikt § 87 regeringsformen föreslagit Riksdagen att antaga här nedan intagna förslag till:

1:o) lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete; och

2:o) lag om ändrad lydelse af 17 kap. 4 och 11 §§ handelsbalken; dels och fyra särskilda inom Riksdagen väckta motioner af följande innehåll:

1:o) Herr *O. V. Lundberg* har i en inom Första Kammaren väckt motion, n:o 34, hemställt, att Riksdagen, med förklarande att Kongl. Maj:ts i ämnet till Riksdagen aflåtna nådiga proposition icke kunnat af Riksdagen bifallas, måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t hemställa, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga nytt förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, grundadt, i nära öfverensstämmelse med den i Danmark i ämnet gällande lagstiftning, på ersättningarnas utgående i allmänhet med ett visst kapitalbelopp och på öfverlåtande å en särskild nämnd att reglera ersättningarna och att afgöra de om dessa uppkommande tvister;

2:o) Vidare har friherre *G. O. R. Lagerbring* i en inom Första Kammaren väckt motion, n:o 33, föreslagit, att bland de slag af verksamhet, som komme att omfattas af en blifvande lag om ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, måtte upptagas jemväl jernvägs- och spårvägsdrift, samt att bestämmelserna i lagen angående ansvarighet för skada i följd af jernvägs drift den 12 mars 1886 skulle, i hvad de afsåge skyldighet för jernvägs egare eller innehafvare att utgifva ersättning, då i följd af jernvägs drift arbetare eller arbetsförman, som vore stadd i jernvägens tjänst eller arbete, under förrättandet deraf blefve dödad eller skadad, upphöra att gälla i afseende å andra arbetare eller arbetsförmän än dem, som vid 1903 års ingång vore i jernvägs tjänst anstälde;

3:o) Herr *P. Jönsson* i Färeköp har i en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 169, under uttalande, att han öfverlemnade till utskottet att bestämma lämplig ordalydelse, hemställt, att sista stycket i 2 § af Kongl. Maj:ts förslag måtte i sak erhålla följande lydelse:

»I denna § afses ej verksamhet, som idkas allenast såsom binäring till jordbruk, icke heller sådan industri, hvars rörelse bedrifves af mindre antal än fyra anstälde arbetare; eller ock sådan industri, hvars idkare icke erlägger bevillning för minst 1,500 kronor»;

4:o) I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 163, hafva slutligen herrar *S. H. Kvarnzelius* och *L. G. Broomé* i Bårslöf yrkat dels att den i 4 § af Kongl. Maj:ts förslag stadgade väntetid måtte nedsättas till fjorton dagar, dels ock att det i samma § bestämda högsta erättningsbelopp måtte höjas till fyrahundra femtio kronor samt öfriga ersättningsbelopp ställas i förhållande till nämnda summa.

Spörsmålet om kroppsarbetares tryggande mot de ekonomiska följderna af i arbetet inträffande olycksfall har i de flesta europeiska länder redan nått sin lösning, om än i mångskiftande och för visso icke slutgiltiga former. I vårt land har frågan sedan länge stått på dagordningen. Redan för sjutton år sedan, i skrifvelse den 11 maj 1884, anhöll Riksdagen, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, om och i hvad mån åtgärder kunde finnas lämpliga för ordnande af förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetare beträffande möjliga olycksfall i arbetet äfvensom för beredande af ålderdomsförsäkring åt arbetare och med dem jemförliga personer, samt derefter göra de framställningar till Riksdagen eller vidtaga de anordningar i öfrigt, till hvilka förhållandena kunde föranleda. Hvad Kongl. Maj:t derefter i ärendet åtgjort och hvad i öfrigt i saken förekommit torde såsom allmänt bekant vara öfverflödigt att här närmare omförmåla. Utskottet, som hänvisar till den utförliga historiska öfversigt, hvarmed chefen för civildepartementet beledsagat sin föredragning inför Kongl. Maj:t den 30 december 1898 af det förslag till lag i ämnet, som Kongl. Maj:t sedermera framlade inför 1900 års riksdag, inskränker sig därför till att återgifva hvad chefen för justitiedepartementet vid föredragning af nu ifrågakvarande lagförslag den 17 oktober 1900 inför Kongl. Maj:t i omförmålda hänseende anfört.

»Såsom Eders Kongl. Maj:t täcktes erinra sig», yttrade departementschefen, »har frågan om beredande åt arbetare af lindring i de ekonomiska följderna af olycksfall i arbetet varit föremål för en ganska långvarig behandling, hvarunder man på olika vägar sökt komma till en lösning af densamma. Sedan vid riksdagarne åren 1890 och 1891 framlagts lagförslag om obligatorisk försäkring i en riksförsäkringsanstalt emot olycksfall i arbete, men dessa förslag icke blifvit af Riksdagen bifallna, ansågs det lämpligt, att olycksfallsförsäkringen sattes i samband med och hufvudsakligen grundades på invaliditetsprincipen. De förslag om obligatorisk invaliditetsförsäkring, hvilka åren 1895 och 1898 förelades Riksdagen, vunno emellertid ej framgång. Med anledning häraf upptogs åter den ursprungliga planen att genom särskild lagstiftning trygga arbetarne mot olycksfall i arbetet.

Det förslag, som i sådant syfte utarbetades och, efter undergången granskning inom högsta domstolen, genom nådig proposition förelades innevarande års riksdag, hvilade, i motsats emot de åren 1890 och 1891 framlagda förslagen, på principen om arbetsgifvares omedelbara ersättningskyldighet, hvilken princip var endast så till vida modifierad, att

arbetsgifvare kunde genom frivillig försäkring i någon af Konungen godkänd anstalt befria sig från förpligtelsen att utgifva ersättning. Genom enskilda motionärers framställningar bragtes under Riksdagens pröfning äfven förslag om obligatorisk olycksfallsförsäkring och om invaliditetsförsäkring. Ifrågavarande motioner afstyrktes emellertid af det särskilda utskott, till hvilket de hänvisats, och afslogos af båda kamrarna, hvaremot den nådiga propositionen blef af utskottet förordad och af Andra Kammaren bifallen med vissa jemkningar, bland hvilka den vigtigaste var, att för den frivilliga försäkringen en statsanstalt skulle upprättas.»

Det af Andra Kammaren vid 1900 års riksdag antagna förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete.

Det nu föreliggande förslaget öfverensstämmer, såsom nämnts, i allt väsentligt med det förslag till lag i ämnet, som Andra Kammaren för sin del antog vid 1900 års riksdag. Under sådana förhållanden har departementschefen vid sin förredragning inför Kongl. Maj:t af nu ifrågavarande lagförslag i allmänhet icke motiverat detsamma i vidsträcktare mån, än som föranleddes af föreslagna afvikelser från berörda af Andra Kammaren godkända förslag. Då departementschefen upprepade gånger hänvisat till 1900 års riksdags särskilda utskotts förslag, hvilket låg till grund för Kammarens och derjemte i afseende å §-följden öfverensstämde dermed, har det syntts utskottet lämpligt att här för jemförelses skull införa det af Andra Kammaren år 1900 godkända förslaget, så lydande:

Lag

angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete.

1 §. Varder arbetare skadad till följd af olycksfall i arbetet, vare i de fall, som i 2 och 3 §§ afses, arbetsgifvaren pliktig att utgifva ersättning enligt de i denna lag stadgade grunder.

Såsom skada till följd af olycksfall i arbetet anses ej sådan skada, som försakats uppsåtligen eller genom grof vårdslöshet af den skadade sjelf eller uppsåtligen af annan person än den, som haft ledning af eller uppsigt öfver arbetet, eller ock genom sådan öfvermågtig tilldragelse eller annan händelse, som icke står i samband med det utförda arbetets beskaffenhet eller med de förhållanden, under hvilka det bedrifvits.

Med arbetare förstås i denna lag den, som med arbetes utförande tager omedelbar befattning, så ock arbetsförman.

2 §. Skyldighet att enligt 1 § utgifva ersättning åligge enskild arbetsgifvare, der han såsom yrke utöfvar någon här nedan omförd verkksamhet, nemligen:

- 1) sågverks- eller brädgårdsrörelse;
- 2) upptagning af is eller torf;
- 3) gruvsdrift, sten- eller kalkbrytning, tegeltillverkning, bruksrörelse eller annan verkksamhet, som afser tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster och ej är att anse såsom handverk;
- 4) fabriksrörelse;
- 5) skeppsbyggeri-, bränneri-, bryggeri-, bageri-, slagteri-, mejeri- eller qvarnrörelse, som idkas på sådant sätt och i sådan omfattning, att den kan anses med fabriksrörelse jemförlig;
- 6) boktryckeriverksamhet;
- 7) tillverkning af explosiva varor;
- 8) skorstensfejareverksamhet;
- 9) flottning;
- 10) lastning eller lossning af varor;
- 11) spårvägstrafik;
- 12) byggnadsverksamhet, derunder inbegripet jemväl utförande af väg- eller vattenbyggnad;
- 13) bergsprängning, jordschaktning, stensättning, murning, timring eller tak-täckning;
- 14) utförande af elektriska ledningar eller af gas-, vatten- eller kloakledningar;
- 15) verksamhet, som afser att framställa gas eller att framställa, öfverföra eller fördela elektrisk ström, äfvensom drifvande af vattenledningsverk;
- 16) skogshandtering.

Ersättningskyldigheten omfattar skada till följd af olycksfall, som härflyter från utöfningen af arbetsgifvarens yrke.

I denna § afses ej verksamhet, som idkas allenast såsom binäring till jordbruk.

3 §. Utöfvar staten eller kommun på yrkesmessigt sätt någon i 2 § omförd verkksamhet, vare staten eller kommunen ersättningskyldig enligt 1 § för skada till följd af olycksfall, som härflyter från utöfningen af den verksamhet.

4 §. I ersättning enligt denna lag skall utgifvas:

1:o) om olycksfallet medför väsentlig nedsättning af den skadades arbetsförmåga under mera än sextio dagar efter olycksfallet: en krona i sjukhjälp för hvarje dag från och med sextioförsta dagen intill dess den skadade blifvit från sådan nedsättning af arbetsförmågan återställd eller olycksfallet visat sig medföra för framtiden bestående förlust eller minskning af arbetsförmågan eller döden inträdd;

2:o) om olycksfallet medfört för framtiden bestående förlust eller minskning af arbetsförmågan: en årlig lifränta, i förra fallet å tre hundra kronor och i senare fallet å det lägre belopp, som svarar emot arbetsförmågans minskning, räknadt från och med sextioförsta dagen efter olycksfallet eller från den senare tidpunkt, då olycksfallet visat sig medföra för framtiden bestående förlust eller minskning af

arbetsförmågan; dock att lifränta icke skall utgå i de fall, der minskningen af arbetsförmågan understiger tio procent;

3:o) om olycksfallet inom ett år medfört döden:

a) begrafningshjälp med sextio kronor;

b) till enka, så länge hon lefver ogift, en årlig lifränta af etthundratjugo kronor från dödsfallet och till hvarje minderårigt barn en årlig lifränta af sextio kronor från dödsfallet till dess det uppnått femton års ålder; dock att lifränta icke utgår till enka, när äktenskapet slutits efter olycksfallet, eller till barn, som födes i det äktenskap, derest icke barnet är före olycksfallet afladt, ej heller till oäkta barn, afladt efter olycksfallet, samt att, der lifräntor till efterlevande skulle sammanlagdt öfverstiga tre hundra kronor, de skola, i förhållande till hvad på en hvar lifräntetagare belöper, till detta belopp nedsättas, så länge anledningen till dylik nedsättning fortfar.

Sjukhjälp eller lifränta åt skadad arbetare skall åt manlig arbetare för tiden, intill dess han fyllt aderton år, samt åt qvinlig arbetare utgå med allenast tre fjerdedelar af de ofvan i denna § stadgade belopp.

5 §. Vid bedömande, i hvad mån för framtiden bestående nedsättning af arbetsförmågan i följd af olika kroppsskador skall anses vara för handen, skall hänsyn tagas, förutom till kroppsskadans beskaffenhet och inverkan på den skadades förmåga i allmänhet att genom arbete bidraga till sitt uppehälle, jemväl till skadans inflytande å de särskilda färdigheter, som för bedrivande af den skadades yrke kunna vara erforderliga.

I öfrigt skola till ledning vid bedömandet, i hvad mån olika kroppsskador skola anses åstadkomma nedsättning af arbetsförmågan, tjena de grunder, som varda af Konung och Riksdag gemensamt bestämda.

6 §. Utländsk medborgares enka eller barn ege ej rätt till lifränta enligt denna lag, der de ej vid tiden för olycksfallet voro här i riket bosatta. För tid, hvarunder någon till lifränta enligt denna lag berättigad är bosatt utom riket, må han ej uppbära sådan ränta.

Från hvad ofvan i denna § är föreskrifvet eger Konungen, under förutsättning af ömsesidighet, medgifva undantag för medborgare i visst land och för lifräntetagare, som i samma land äro bosatta.

För tid, hvarunder lifräntetagare undergår frihetsstraff eller tvångsarbete, må han ej uppbära lifräntan.

7 §. Begravningshjälp skall utbetalas genast efter dödsfallet, sjukhjälp för hvarje kalendervecka å veckans sista dag samt lifränta för hvarje kalenderkvartal sist vid ingången af tredje månaden i kvartalet, utan återbetalningsskyldighet i händelse under kvartalet rätten till lifräntan skulle upphöra eller sådant fall inträffa, att lifräntan icke får uppbäras.

8 §. Skall, då arbetare skadats genom olycksfall, i följd deraf från kassa, som helt och hållet eller till väsentlig del bildats genom bidrag af arbetsgifvaren, utgå pension eller annat understöd, eller har arbetaren på arbetsgifvarens bekostnad blifvit mot olycksfall försäkrad i annan än den i 10 § nämnda anstalt, må från begrafningshjälp eller sjukhjälp och lifränta, som det enligt denna lag åligger arbetsgifvaren att utgifva, afdragas hvad i anledning af olycksfallet för samma ända-

mål från kassan eller på grund af försäkringen utgår för tid, hvarunder ersättningskyldighet åligger arbetsgifvaren.

Motsvarande afdrag må ega rum för skadestånd, som i följd af olycksfallet utbetalts enligt allmän lag eller särskild författning.

9 §. Den, som är berättigad till ersättning enligt denna lag, vare ej deraf hindrad att hos arbetsgifvaren eller annan göra gällande den rätt till skadestånd, som i följd af olycksfallet eljest skulle tillkomma honom enligt allmän lag eller särskild författning; dock att arbetsgifvaren må från dylikt skadestånd afdraga motsvarande ersättning, som enligt denna lag utgår.

Är annan än arbetsgifvaren skadeståndspliktig, vare arbetsgifvaren, sedan han tillsagt den skadeståndspliktige, i ersättningstagarens ställe berättigad att uttaga skadeståndet, för så vidt motsvarande ersättning enligt denna lag utgår.

10 §. Arbetsgifvare vare berättigad att i en genom statens försorg inrättad, för hela riket gemensam anstalt, riksförsäkringsanstalten, försäkra sina arbetare mot olycksfall, som i denna lag afses.

Afgifterna för försäkring i denna anstalt skola bestämmas till de belopp, som med hänsyn ej mindre till rörelses farlighet i allmänhet än äfven till de särskilda förhållanden, under hvilka den bedrifves, efter försäkringstekniska grunder beräknas vara erforderliga för utgörande af de ersättningar, som försäkringen afser.

Kostnaderna för anstalten bestridas af statsverket.

11 §. Har arbetsgifvare försäkrat arbetare i riksförsäkringsanstalten, vare arbetsgifvaren, så långt försäkringen räcker, från ersättningsskyldighet enligt denna lag fri. Till följd af försäkring ege riksförsäkringsanstalten, beträffande de försäkrade ersättningsbeloppen, enligt de i 8 och 9 §§ stadgade grunder göra afdrag för utbetaldt skadestånd eller söka sitt åter af arbetsgifvaren eller annan, som kan till utgifvande af skadestånd förbindas.

12 §. Varder arbetare skadad till följd af olycksfall i arbetet, åligge det honom dels att ofördröjligen sjelf eller genom annan om olycksfallet göra anmälan hos arbetsgifvaren, arbetsföreståndaren eller arbetsförman, dels ock att antingen sjelf söka läkarehjelp eller underkasta sig vård af läkare, som af arbetsgifvaren eller riksförsäkringsanstalten kan varda tillkallad. Underlåter den skadade något af hvad sålunda stadgats, och pröfvas skadan derigenom hafva förvärrats, må ersättningen med hänsyn dertill skäligen nedsättas.

13 §. Inträffar olycksfall, som medfört eller skäligen kan antagas medföra döden eller annan påföljd, som i 4 § är sagd, åligge det arbetsgifvaren eller, om den skadade var stadd i arbete hos staten eller kommun, arbetsföreståndaren att, sedan han genom anmälan från arbetaren eller eljest erhållit kännedom om olycksfallet, derom ofördröjligen göra skriftlig anmälan hos polismyndigheten i orten och samtidigt eller, der sådant ej kan ske, så snart som möjligt derefter till samma myndighet insända på arbetsgifvarens bekostnad anskaffadt läkarebetyg angående dödsorsaken eller skadans beskaffenhet och den skadades tillstånd. Är den skadade af arbetsgifvaren försäkrad i riksförsäkringsanstalten, skall uppgift derom och om försäkringens omfattning i anmälan intagas. Närmare föreskrifter om anmälan innehåll meddelas af Konungen.

Då anmälan hos polismyndighet skett om olycksfall, hvarom nu är sagdt, eller sådant olycksfall eljest kommit till polismyndighetens kännedom, skall denna så fort ske kan hålla undersökning om olycksfallet.

Är anmälan åtföljd af arbetsgifvarens behörigen undertecknade förklaring att olycksfallet inträffat under sådana omständigheter, att ersättning enligt denna lag skall af honom utgifvas, eller är skadan ringa, erfordras icke läkarebetygs insändande. I dessa fall vare ej heller undersökning erforderlig, så framt icke polismyndigheten finner sådan nödig.

Polismyndighet, som i denna § afses, är å landet kronofogden eller länsman- nen, i stad, der poliskammare finnes, poliskammaren och i öfriga städer magistraten eller, der sådan ej finnes, stadsstyrelsen. Förenämnda polismyndigheter, poliskam- maren i Stockholm dock undantagen, åligge att ofördröjligen aflemna de inkomna handlingarna äfvensom, der undersökning hållits, protokollet deröfver till Konun- gens befallningshafvande.

14 §. Har ej aftal om ersättning enligt denna lag träffats och hafva par- terna ej heller öfverenskommit att hänskjuta tvist om ersättningen till slutligt afgörande af skiljemän, skall, vid äfventyr af talans förlust, ersättningskrafvet hos domstol anhängiggöras inom två år från olycksfallet eller, der fråga är om ersätt- ning i anledning af dödsfall, inom samma tid från det döden inträdde.

15 §. Har försäkring i riksförsäkringsanstalten icke egt rum, må parterna, innan tvist om ersättning anhängiggöres, efter träffad öfverenskommelse från riksförsäkringsanstalten inhemta yttrande, huruvida det arbete, hvari den skadade var stadd, är sådant, som i denna lag afses, eller i hvad mån kroppsskadan må anses hafva åstadkommit nedsättning af arbetsförmågan; och vare riksförsäkringsanstalten skyldig att kostnadsfritt meddela utlåtande i nämnda hänseenden.

Har tvisten hänskjutits till slutligt afgörande af skiljemän eller anhängig- gjorts vid domstol, ege jemväl skiljemännen eller domstolen, der så nödigt pröfvas, inhemta dylikt utlåtande från riksförsäkringsanstalten.

16 §. Tvist om ersättning enligt denna lag skall anhängiggöras vid allmän underrätt i den ort, der olycksfallet inträffat eller den, som sökes, har sitt bo och hemvist.

Är sådan tvist anhängiggjord, infordre rätten eller domaren protokoll och öfriga handlingar, som i 13 § omförmälas.

Finnes uppenbart, att svaranden utan fog uppehåller saken, eller angår tvi- sten allenast ersättningens belopp, ege rätten, på kärandens yrkande, förordna, att ett skäligt belopp, i senare fallet ej understigande hvad svaranden medgifvit, skall utbetalas till käranden i afräkning på hans fordran; dylikt förordnande må af sva- randen öfverklagas i samma ordning som slutligt utslag.

Har rätten förordnat om förskottsbetalning efter ty nu är sagdt eller genom slutligt utslag ålagt svaranden betalningsskyldighet, gånge sådant beslut i verk- ställighet lika som laga kraft egande dom.

17 §. Inträder, sedan ersättning till skadad arbetare blifvit genom domstols eller skiljemäns slutliga beslut eller genom aftal bestämd, väsentlig förändring i de förhållanden, hvilka varit bestämmande för fastställande af ersättningens belopp, må inom två år från ersättningens bestämmande talan om jemkning i ersättningen

medelst stämning anhängiggöras. Rätt domstol för sådan talans upptagande är den underrätt, som dömt om ersättningen, eller, der ersättningen bestämts af skiljemän eller genom aftal, allmän underrätt i den ort, der olycksfallet inträffat. Jemkning må ej afse ersättning, som belöper på tiden före den dag, då stämningen delgafs svaranden; sökes jemkningen af den ersättningsskyldige, må den ej heller verka rubbning i rätten till ersättning, som före sagda dag förfallit till betalning.

18 §. Afträdes den ersättningsskyldiges egendom till konkurs, skall utdelningen för fordran å lifränta enligt denna lag ske efter sammanlagda beloppet af räntans kapitalvärde den dag, som för utdelning i konkursen bestämd är eller å hvilken betalning dessförinnan får uppbäras, och af den lifränta, som till nämnda dag upplupit, jemte laga ränta å den del deraf, som enligt 7 § må före samma dag hafva till betalning förfallit.

Är fråga om lifränta åt skadad arbetare, må utdelningen för räntans kapitalvärde ej af arbetaren lyftas, utan skall med det belopp, som å kapitalvärdet utgår, genom konkursförvaltningens försorg åt arbetaren inköpas lifränta i riksförsäkringsanstalten. Lifräntetagaren vare dock berättigad att uppbära sådan utdelning, derest den lifränta, som i riksförsäkringsanstalten skulle erhållas, understiger sextio kronor om året.

19 §. Försummar den ersättningsskyldige att vid anfordran betala lifränta, som förfallen är;

eller nedlägger enskild arbetsgifvare sin rörelse;

eller flyttar han utrikes;

eller öfvergår rörelsen på annan i följd af dödsfall eller genom öfverlåtelse;

eller sättes rörelsen under liqidation;

må lifrättagare, hvilkens fordran grundar sig på skriftligt aftal eller på laga kraft egande slutligt beslut, hos öfverexekutor söka föreläggande för arbetsgifvaren eller för hans sterbhusdelegare att för lifrätan hos öfverexekutor ställa pant eller borgen efter ty i 48 § utsökningslagen sägs. I det fall att den ersättningsskyldige försummat att betala lifränta, som förfallen är, vare han dock fri från skyldighet att ställa pant eller borgen, der han inom viss af öfverexekutor förelagd tid, minst åtta dagar från det föreläggandes delgifning, visar att den förfallna lifrätan jemte laga ränta derå och ersättning för kostnader till belopp, som af öfverexekutor i föreläggandet utsättes, blifvit gulden.

Försämras den ställda säkerheten, ege lifrättagaren på lika sätt äska ställande af ny säkerhet.

Ej må borgen af öfverexekutor godkännas, der den ej är ingången såsom för egen skuld.

Ställes ej säkerhet inom förelagd tid, skall öfverexekutor åläggga gäldenären att utgifva sammanlagda beloppet af lifrätans kapitalvärde den dag, då betalning sker, och af den lifränta, som till nämnda dag upplupit, jemte laga ränta å den del deraf, som enligt 7 § må före betalningsdagen hafva till betalning förfallit.

Beträffande dylikt måls handläggning och klagan öfver öfverexekutors beslut gälle i tillämpliga delar hvad om lagsökning för gäld är stadgadt; dock att, der målet blifvit såsom tvistigt till domstol förvisadt, domstolen allenast har att utlåta sig

om betalningsskyldigheten, hvarefter sökanden eger hos öfverexekutor anmäla målet till fortsatt handläggning.

Hvad gäldenären förpligtats utgifva låte öfverexekutor ofördröjligen uttaga. Är fråga om lifränta åt skadad arbetare, må hvad å lifräntans kapitalvärde influtit ej af arbetaren lyftas, utan skall dermed genom öfverexekutors försorg åt arbetaren inköpas lifränta i riksförsäkringsanstalten. Lifräntetagaren vare dock berättigad att uppbära hvad å lifräntans kapitalvärde influtit, derest den lifränta, som i riksförsäkringsanstalten skulle erhållas, understiger sextio kronor om året.

20 §. Med lifräntas kapitalvärde förstås i 18 och 19 §§ det belopp, hvarför dylik ränta kan inköpas i riksförsäkringsanstalten.

21 §. Arbetsgifvare, som är skyldig utgifva lifränta enligt denna lag, vare berättigad att genom inbetalande till riksförsäkringsanstalten af lifräntans kapitalvärde å denna anstalt öfverflytta skyldigheten att utgifva lifräntan.

22 §. Rätt till ersättning enligt denna lag kan ej öfverlätas och må förty ej för gäld i mät tagas.

23 §. Aftal om ersättning, som i anledning af olycksfall skall utgifvas, vare emot ersättningstagaren utan verkan, så framt det ej skriftligen slutits efter olycksfallet eller, då fråga är om begrafningshjälp eller om lifränta åt skadad arbetares enka eller barn, efter det den skadade afled.

Afser aftal att i stället för lifränta åt skadad arbetare skall på en gång erläggas visst belopp, vare det aftal ej gällande, utan så är att lifräntans belopp skulle understiga sextio kronor om året.

24 §. Försummar arbetsgifvare eller arbetsföreståndare att i föreskrifven ordning göra anmälan, hvarom i 13 § är sagdt, böte från och med fem till och med två hundra kronor. Meddelar någon i sådan anmälan mot bättre vetande oriktig uppgift, straffes med böter från och med tjugufem till och med ett tusen kronor, der ej å förseelsen straff är i allmänna strafflagen utsatt.

Böter, som enligt denna § ädömas, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

25 §. Vill arbetsgifvare, som i denna lag afses, genom försäkring i riksförsäkringsanstalten bereda hos honom anstälde arbetare högre ersättning vid olycksfall i arbetet än i 4 § är stadgad, eller vill annan arbetsgifvare i riksförsäkringsanstalten försäkra sina arbetare mot olycksfall i arbetet, vare han dertill berättigad.

Arbetare må jemväl kunna i riksförsäkringsanstalten taga försäkring mot olycksfall i arbetet.

Ej må någon vara i riksförsäkringsanstalten försäkrad mot olycksfall i arbetet till högre belopp än tre gånger beloppet af de i 4 § för hvarje fall stadgade ersättningar.

26 §. De närmare föreskrifter, som, utöfver hvad denna lag innehåller, finnas erforderliga med afseende å försäkringsafgifternas bestämmande samt riksförsäkringsanstaltens verksamhet, utfärdas af Konungen.

1900 inför Kongl. Maj:t af det föreliggande förslaget framhållit, lagts till grund för den Kongl. propositionen. Departementschefen, som uttalat, att det enligt hans mening låge i öppen dag, att frågan om olycksfallserättning åt arbetare icke borde få undanskjutas, anför till stöd för de fundamentala bestämmelserna i det föreliggande förslaget följande:

»De skäl, som af chefen för civildepartementet i hans anförande till statsrådsprotokollet för den 30 december 1898 åberopades till stöd därför, att den afsedda lagstiftningen borde hvila på principen om arbetsgifvarnes omedelbara ersättningskyldighet, måste anses ega oförändrad giltighet. Till förmån för nämnda princip antagande kan ytterligare åberopas den gynsamma erfarenhet, som, enligt inhemtade upplysningar, i Danmark och Storbritannien vunnits af dess tillämpning och som i det senare landet ledt dertill, att lagen om ersättning för skada i följd af olycksfall i arbete utsträckts till att gälla äfven med afseende å jordbruksarbetare. I samma riktning förtjenar äfven anföras, att den schweiziska lagen om obligatorisk försäkring blifvit genom allmän folkomröstning med stor majoritet förkastad samt att den nederländska propositionen om antagande af en olycksfallsförsäkringslag afslagits af representationen, hvarefter regeringen framlagt ett nytt förslag, som i ganska väsentlig mån inskränker försäkringstvånget och berättigar arbetsgifverne att sjelfva bära risken för möjligen inträffande olycksfall i arbetet.

I öfverensstämmelse med särskilda utskottets förslag och Andra Kammarens beslut har upptagits grundsatsen, att den frivilliga försäkring, hvarigenom arbetsgifvare eger frigöra sig från sin ansvarighet eller från större eller mindre del deraf, skall tagas i en för detta ändamål upprättad statsanstalt. Upprättandet af en sådan anstalt hade förordats redan inom högsta domstolen vid dess granskning af det senast framlagda regeringsförslaget och erkändes i mitt anförande till statsrådsprotokollet för den 19 sistlidne januari lända till fördel för så väl arbetsgifvare som arbetare. Att jag likväl icke då ansåg mig böra förorda en dylik åtgärd, berodde hufvudsakligen derpå, att inrättandet af en riksförsäkringsanstalt icke syntes vara oundgängligen nödvändigt för tillgodoseendet af vare sig arbetsgifvarnes eller arbetarnes berättigade intressen, men lätteligen kunde framkalla enahanda betänkligheter, som under frågans tidigare skeden yppats emot förslag att upprätta en statsanstalt för obligatorisk olycksfallsförsäkring. Sedan emellertid inom Riksdagen med styrka uttalats önskan, att, då ansvarighet för olycksfall i arbete ålägges arbetsgifvarne,

tillfälle måtte beredas dem att genom försäkring öfverflytta sin ersättningskyldighet på en statsanstalt, som drifves utan beräkning af vinst och hvars förvaltningskostnader bestridas med allmänna medel, kunna nämnda förhållanden tydligen icke utgöra något hinder att tillmötesgå denna önskan; ej heller torde något vara att erinra deremot, att, såsom inom Riksdagen förutsatts, endast försäkring i denna anstalt skall hafva den verkan, att arbetsgifvaren frigöres från sin ansvarighet. Kostnaderna för en dylik anstalt blifva visserligen ganska betydliga och komma helt säkert att öfverstiga det belopp, hvartill de år 1891 beräknades, men på sätt chefen för civildepartementet under öfverläggningen inom Riksdagen erinrade, kunna dessa kostnader, utan statsverkets ytterligare betungande, bestridas med afkastningen af den redan samlade fonden för arbetareförsäkring.

Enligt särskilda utskottets förslag (25 §) skulle riks-försäkringsanstaltens verksamhet i olika riktningar utsträckas utöfver hvad som är erforderligt för öfvertagande af arbetsgifvares lagstadgade ersättningskyldighet. Rätt att taga försäkring i riks-försäkringsanstalten tillkom nemligen enligt detta förslag dels arbetsgifvare, som på grund af verksamhetens beskaffenhet icke är underkastad skyldighet att utgifva godtgörelse för skada till följd af olycksfall i arbete, dels ock arbetare i hvilken verksamhet som helst, och dessutom skulle ersättningspliktig arbetsgifvare ega genom försäkring i samma anstalt bereda sina arbetare högre ersättningar än de i lagen föreskrifna; dock skulle arbetare icke i något fall kunna vara försäkrad till mera än tredubbla beloppet af dessa ersättningar. Att en icke ersättningspliktig arbetsgifvare förklaras berättigad att försäkra sina arbetare, måste anses medföra väsentliga fördelar. Till följd af en bestämmelse härom få nemligen ifrågavarande arbetsgifvare tillfälle att, om förhållandena dertill föranleda, utan särskilda uppoffringar bereda sina arbetare samma förmåner, som enligt lagen tillkomma arbetare hos ersättningspliktiga arbetsgifvare, och att sålunda motverka ett eljest möjligen framträdande missnöje. Tydligt är äfven, att, då en riks-försäkringsanstalt inrättas, arbetarne sjelfva böra få der försäkra sig.

Deremot torde det icke vara tillrådligt att, innan ännu någon verklig erfarenhet vunnits med afseende på de erforderliga försäkringsafgifterna, genom en allmän bestämmelse ålägga riks-försäkringsanstalten förpligtelsen att meddela försäkringar till högre belopp än de föreskrifna ersättningarna. Härigenom skulle nemligen stegras de olägenheter och vådor, som kunna följa af ett misstag vid premiernas beräkning. Åtminstone måste, om

försäkring till högre belopp medgäfvos i lagen, försigtigheten anses bjuda att föreskrifva högre premier, än eljest skulle vara nödvändigt. Den i särskilda utskottets förslag upptagna begränsningen synes icke vara tillräcklig för undanrödjande af nu omförmälda betänkligheter.

Innan jag öfvergår till redogörelse för de i särskilda paragrafer vidtagna jemkningar, torde jag få omförmäla en annan ändring af principiell betydelse.

Under diskussionen inom Riksdagen anmärktes, att i det då föreliggande förslaget allt för litet tagits hänsyn till det inom vårt land icke ovanliga förhållandet, att industriarbetares aflöning delvis utgöres af bostad och andra naturaförmåner. Mångenstädes hafva också af större industriidkare vidtagits särskilda anordningar för beredande af understöd åt arbetare, som blifvit helt och hållet eller delvis oförmögna till arbete, hvilket understöd då till en icke oväsentlig del utgår i dylika förmåner. Dessa anordningar äro ej sällan för arbetarne minst lika fördelaktiga som erhållandet af ersättning enligt den föreslagna lagen, och utan tvifvel vore det i sådana fall afven i arbetarnes intresse påkalladt, att, då en arbetare genom olycksfall i arbetet blifvit helt och hållet eller delvis oförmögen till arbete, ifrågavarande förmåner finge fortfarande tillgodonjutas och dervid inräknades i den ersättning, som det åligger arbetsgifvaren att bereda arbetaren. Öfver hufvud måste det anses lända till förmån för båda parterna, om formen för ersättningen kan lämpas efter de särskilda förhållanden, som vid en industriel inrättning förekomma. Ett hinder härför ligger emellertid i den till skydd för arbetarne gifna bestämmelsen, att ett före olycksfallet slutet aftal om ersättningen icke är emot ersättningstagaren gällande. Det kan nemligen icke förväntas, att arbetsgifvarne i allmänhet skola befinnas villiga att binda sig vid någon från lagens föreskrifter afvikande anordning, då de icke kunna erhålla visshet derom, att ersättningstagarne skola begagna sig af utfästelsen och att sålunda de gjorda uppoffringarna komma att medföra något gagn. Med anledning häraf, och då i följd af riks försäkringsanstaltens inrättande lämplig utväg synes finnas att trygga arbetarne emot ofördelaktiga aftal utan att alla före olycksfallet slutna öfverenskommelser rörande ersättningen förklaras ogiltiga, har i det nu föreliggande förslaget, 21 §, upptagits den bestämmelse, att på förhand ingångna aftal om ersättningen skola vara för båda parterna bindande, der de slutits i öfverensstämmelse med en anordning, hvilken riks försäkringsanstalten godkänt såsom medförande öfvervägande fördelar för arbetarne. Vid pröfningen, som bör

föregås af nödiga upplysningars inhemtande, skall riksförsäkringsanstalten tydligen fästa afseende å alla föreliggande omständigheter beträffande de tillförsäkrade förmånernas beskaffenhet och säkerheten för deras utbe-
kommande äfvensom å arbetarnes egen uppfattning».

*Specialmotiv
till Kongl.
Maj:ts förslag.*

Utskottet öfvergår nu till att i korthet omnämna de viktigaste specialbestämmelserna i det Kongl. förslaget, i den mån dessa bestämmelser, oafsedt redaktionella ändringar, avvika från ofvanberörda, af Andra Kammaren godkända lagförslag, och vill utskottet dervid äfven anföra de skäl, som till stöd för dessa skiljaktigheter förekommit. I detta sammanhang vill utskottet erinra derom, att det Kongl. förslaget, sådant det vid föredragning inför Kongl. Maj:ten den 17 oktober 1900 förelåg, i vissa punkter närmare anslöt sig till det af Andra Kammaren antagna lagförslag än hvad fallet är med nu förevarande förslag. De ändringar i den ursprungliga redaktionen, som företagits, hafva mestadels sin grund i anmärkningar, som inom högsta domstolen, till hvars granskning förslaget öfverlemnades, i vissa hänseenden rigtades mot detsamma.

1 §. Sålunda öfverensstämde 1 § i förslaget i sak ursprungligen med den af Andra Kammaren antagna redaktionen. I anledning af §:ns affattning anförde emellertid en af högsta domstolens ledamöter, med hvilken de öfriga förenade sig, följande:

»Mot de sålunda affattade bestämmelserna synes afgörande betänklighet möta. I redaktionellt hänseende kan anmärkas det oegentliga deri, att de negativa bestämmelserna meddelas före den positiva förklaringen af begreppet och utan sammanhang med denna. I den finska lagen, från hvilken ifrågavarande i § 1 upptagna bestämmelser äro hentade, meddelas de utan någon positiv förklaring. Vidare och då det rimligen icke torde kunna antagas att en skadegörande tilldragelse, som icke står i något som helst samband med arbetets beskaffenhet eller de förhållanden, under hvilka det drifvits, skulle i fråga om ersättningsskyldighet kunna hänföras till olycksfall i arbetet, läser den härom gifna bestämmelsen knappast kunna tilläggas annan betydelse än den, att hvarje samband i sådant hänseende, om än aldrig så aflägsset eller medelbart, är tillräckligt att grunda ersättningspligt. En sådan uppfattning synes emellertid stå i strid med anförda bestämmelse i 2 §, som fordrar att olycksfallet skall »härflyta» från yrkesutöfningen, och torde i sjelfva verket icke heller vara den af förslagets författare afsedda. Slutligen skulle vid saknaden af hvarje antydning i de uti 1 §:ns andra stycke först omförmälda fallen — när arbetaren

skadar sig sjelf eller skadan orsakas af tredje man — om behöfligheten af ett samband mellan den skadegörande handlingen och yrkesfaran kunna dragas den uppenbarligen icke afsedda slutsats, att i dessa fall ersättnings-skyldighet kunde — när de särskildt angifna förutsättningarna icke föreläge — inträda *utan* hvarje dylikt samband.

Vid nu angifna förhållande synas ifrågavarande bestämmelser egnade, icke att lemna ledning för frågans bedömande, utan fast hellre att dervid åstadkomma förvirring. Derest det anses önskvärdt att i lagen upptaga något förtydligande af begreppet olycksfall i arbetet, synes detta böra ske sålunda, att till denna paragraf uppflyttas anförda bestämmelse i 2 §, från hvilken bestämmelse då de här omförmälda fallen af skadegörelse genom arbetarens egen eller tredje mans åtgärd komme att framträda såsom undantag, samt att hvad detta stycke i öfrigt innehåller uteslutes.

Hvad tredje stycket innehåller till förtydligande af begreppet arbetare, eller att dermed förstås »den hvar, som med arbetes utförande tager omedelbar befattning, så ock arbetsförman», synes icke heller vara lyckligt, då dels härigenom från skadeersättning uteslutas de af arbetarepersonalen, hvilka icke utföra arbete i egentlig mening — t. ex. bud och vakter —, dels från de valda ordalagen skulle kunna härledas den uppfattning, att arbetare, som träffades af olycksfall under tid, då han icke utförde arbete, saknade rätt till ersättning för skadan. Derest stadgandet inskränkes till en föreskrift derom att under arbetare innefattas äfven arbetsförman, torde dermed det praktiska behovet vara tillgodosedt och jag hemställer därför, att först omförmälda bestämmelse måtte utgå.»

Det är med anledning af dessa anmärkningar, som Kongl. Maj:t gifvit §:n dess nuvarande form.

I öfverensstämmelse med Andra Kammarens beslut vid 1900 års² § riksdag har Kongl. Maj:t i 2 § bland ersättningspligtiga yrken upptagit skogshandtering. Departementschefen har anmärkt, att skyldigheten att vid inträffande olycksfall göra anmälan och insända läkarebetyg måst med anledning häraf väsentligen mildras. 4 §.

I 4 § fans ursprungligen upptagen en bestämmelse, att ersättning i anledning af dödsfall skulle utgå allenast om dödsfallet inträffat inom ett år efter olyckshändelsen. Inom högsta domstolen anmärktes emellertid, att berörda bestämmelse syntes påtagligen obillig för det icke alldeles ovanliga fall, att olyckan genast eller inom ett år föranledt sjukdom, hvilken fortvarat till årets slut, men först efter dess utgång ändats med döden. Derest, utöfver den i 13 § stadgade allmänna preskriptions-

tid för ersättningstalan, någon särskild begränsning af rätten till dödsfallsersättning ansåges vara af behovet påkallad, hemstälde tre af högsta domstolens ledamöter, att tiden måtte utsträckas till två år. Tre öfriga ledamöter erinrade, att denna preskriptionstid vore antagen i lagen angående ansvarighet för skada i följd af jernvägs drift. Befogenheten af dessa anmärkningar har Kongl. Maj:t genom det föreliggande förslaget erkänt.

Som bekant införde Andra Kammaren i 4 § ett nytt stycke, af innehåll, att sjukhjälp eller lifränta åt skadad arbetare skulle åt manlig arbetare för tiden, intill dess han fyllt aderton år, samt åt qvinlig arbetare utgå med allenast tre fjerdedelar af de i §:n stadgade belopp. Kongl. Maj:t har emellertid icke upptagit berörda bestämmelse i sitt förslag, och har till stöd härför anförts, att ersättningsbeloppen bestämts med hänsyn dertill, att de skulle utgå oberoende af den skadades aflöning och personliga förhållanden i öfrigt, äfvensom att något skäl att minska desamma enligt departementchefens mening icke förekommit.

5 §. I afseende å tillkomsten af förslagens 5 § har departementschefen yttrat:

»I det förslag, som den 30 december 1898 remitterades till högsta domstolens yttrande, återfans ett stadgande (21 §), att Konungen utfärdar föreskrifter till ledning vid bedömandet, i hvad mån olika kroppsskador skola anses åstadkomma nedsättning af arbetsförmågan. Sedan högsta domstolen anmärkt, att den administrativa myndigheten icke borde ega att meddela föreskrifter, huru domstolarne i förekommande fall skola tillämpa gällande lag, och att, derest närmare bestämmelser uti ifrågasvarande hänseende erfordrades, de borde i lagen intagas, utslöts ur 1900 års proposition nämnda stadgande såsom möjligen föranledande missförstånd, men blef på annat ställe (12 §) i samma proposition intagen en föreskrift om rätt för domstolarne att, i förekommande fall, angående graden af invaliditet inhemta utlåtande från kommerskollegium och medicinalstyrelsen, hvilka embetsverk förutsattes komma att erhålla uppdrag att offentliggöra en sammanställning af de vanliga grunderna för invaliditetens bedömande. Särskilda utskottet föredrog emellertid att i sjelfva lagen (5 §) intaga de allmännaste reglerna för dylikt bedömande, med tillägg, att i öfrigt skola tjena till ledning de grunder, som blifva af Konungen och Riksdagen gemensamt bestämda. Då det, särskildt med hänsyn till innehållet i högsta domstolens anförda yttrande, måste anses önskvärdt, att de sålunda åsyftade grunderna varda i sjelfva lagen upptagna, har nyssnämnda hänvisning blifvit i det nu framlagda förslaget ersatt med en, på erfarenheten i andra länder och inom den enskilda

olycksfallsförsäkringsrörelsen grundad, genom försäkringsinspektörens försorg upprättad normaltariiff för beräkning af invaliditetsgraden. Förevarande bestämmelse har affattats i syfte att tydligt uttala, att domstolarne ej äro af tariffens innehåll förhindrade att taga all hänsyn till de särskilda omständigheter, som i förekommande fall kunna föranleda en derifrån afvikande procentberäkning. Tariffen afser för öfrigt ingalunda att vara uttömmande, utan allenast att genom upptagande af de viktigaste och mest typiska skadorna tjena parter, skiljemän och domstolar till ledning.»

Vid föredragning af 12 § i det kongl. förslaget anförde departementschefen: 12 §.

»I 12 § (motsvarande 10 § i 1900 års proposition och 13 § i särskilda utskottets förslag) har från utskottets förslag upptagits de ändringar, att arbetsgifvarens eller arbetsföreståndarens skyldighet att anmäla olycksfall uttryckligen förklaras inträda först då han erhållit kännedom om olycksfallet, och att det föreskrifna läkarebetyget icke alltid behöfver insändas samtidigt med sjelfva anmälan. Att, såsom utskottet förordat, i vissa fall helt och hållet eftergifva skyldigheten att insända läkarebetyg har deremot icke ansetts lämpligt, då sådant lätteligen skulle kunna medföra, att den skadade komme att sakna sådan omvårdnad, som efter omständigheterna skäligen kan påkallas. I stället har — särskildt i anledning deraf att skogsafverkning upptagits bland de yrken, hvilkas idkande medför ersättningsskyldighet — medgifvits, att, när läkarebetyg ej utan oproportionerlig kostnad kan anskaffas, detsamma får ersättas med intyg af någon person, som på grund af sin offentliga ställning kan antagas vara trovärdig och, i händelse af behof, för arbetsgifvaren framhålla nödvändigheten af särskilda åtgärder för den skadades vård. Beträffande föreskrifterna om undersökning har icke någon annan jemkning i 1900 års proposition funnits tillräddig, än som följer deraf, att, då enligt den nya lydelsen af 4 § lifränta icke skall utgå vid vissa lägre grader af invaliditet, anmälningsskyldigheten uteslutits, när endast en sådan ringa invaliditet inträdt eller kan väntas inträda. Med anledning af särskilda utskottets förslag, att polismyndighet, som i förevarande paragraf afses, skall vara på landet kronofogden eller länsmannen — i stället för, såsom enligt 1900 års proposition, blott kronofogden — har, särskildt emedan polismyndigheten kan vidtaga åtgärder oberoende af gjord anmälan och enär pröfning af undersöknings nödvändighet icke bör kunna af olika myndigheter samtidigt företagas, upptagits den föreskrift, att med polismyndigheten å landet skall förstås länsmannen.»

13 §. 13 § i det kongl. förslaget var ursprungligen redigerad i anslutning till 14 § i det af Andra Kammarerna godkända lagförslag. Det anmärktes emellertid vid andra föredragningen inför Kongl. Maj:t af nu ifrågasvarande lagförslag, att en ersättningsberättigad, som först mot slutet af den stadgade preskriptionstiden sökte arbetsgifvaren och som af honom, på grund af tagen försäkring, hänvisades till riks försäkringsanstalten, skulle oförskyldt genom preskriptionstidens utgång kunna förlora sin talan mot denna. Med anledning deraf har Kongl. Maj:t föreslagit den jemkning i 13 §, att för talan emot riks försäkringsanstalten stadgats en något längre preskriptionstid än den i förhållande till arbetsgifvaren gällande.

14 §. Tredje och fjerde styckena af 14 § i det kongl. förslaget motsvarade ursprungligen ord för ord samma stycken i 16 § af den i Andra Kammarerna antagna lag. Vid högsta domstolens granskning af nämnda § i nu afsedda förslaget yttrade en dess ledamot, med hvilken tre justitieråd instämde, i afseende å berörda stycken af §:n följande:

»De i denna § i öfrigt gifna bestämmelser innefatta väsentliga afvikelser från eljest gällande rätt. Hvad först angår bestämmelsen att i händelse af uppenbar tredska domstol eger ålägga arbetsgifvaren viss förskotts betalning, så är detta en afvikelse, hvilken enligt min uppfattning är påkallad af fullt berättigade hänsyn och hvars behörighet för nu ifrågasvarande lagstiftningsområde icke uteslutes deraf att en likartad anordning måhända skulle kunna med fördel tillämpas äfven i afseende å andra; någon anledning befara att den domstolarne sålunda inrymda rätt skulle af dem i oträngdt mål utöfvas lär icke kunna anses föreligga. Icke heller synes mig föreskriften om dylik förskotts betalning vid tvist om beloppet möta betänklighet så vida denna föreskrift inskränkes till att afse ostridigt belopp eller belopp, som den betalningsskyldige *ohemull* bestrider att utgifva. Deremot innefattas i bestämmelsen derom att slutligt utslag, hvarigenom betalningsskyldighet ålagts, alltid skall gå i verkställighet såsom laga kraft egande dom, en afvikelse, som efter min mening icke kan från rättslig synpunkt försvaras. De fall torde ej blifva alltför sällsynta, då frågan huruvida ersättningsskyldighet eger rum eller icke, och med hvilket belopp ersättningen rätteligen bör utgå, kan på goda grunder anses tvifvelaktig, och då alltså arbetsgifvarens vägran att betala alldeles icke kan hänföras till tredska. Att i dylika fall medela obetingad verkställighet å ett *underrättsutslag*, som måhända någon tid derefter af öfverrätten upphäfves eller ändras, saknar rättsligt fog

och torde i flertalet fall vara detsamma som att faktiskt göra ändringsökandet onyttigt. Att den andra parten i allmänhet har svårt att umbära de medel, tvisten gäller, innefattar uppenbarligen icke giltigt skäl att inkräkta på arbetsgifvarens rätt och på *hans* bekostnad tillgodose behofvet. Der förhållandet är sådant, måste därför, efter min uppfattning, allmänna lagens föreskrifter om verkställighet å dom upprätthållas. Deremot synes, af alldeles samma skäl som gälla ifråga om förskottsbetalning i de fall, der saken *icke* är tvivelaktig och der ändringssökandet alltså framträder såsom ett försök att uppehålla saken, verkställighet kunna omedelbart medgifvas. Att afgöra härom skulle äfven i dessa fall ankomma på domstolen, som i sammanhang med domen skulle hafva att meddela yttrande om eller i hvad mån denna finge oberoende af klagan bringas till verkställighet. Jag hemställer alltså att föreskrifterna i tredje och fjerde styckena måtte i nu angifna syfte omarbetas.»

En femte ledamot af domstolen anförde:

»För det fall att svaranden icke kan sägas utan fog uppehålla saken, synes det ej förefinnas tillräcklig grund att ålägga svaranden förpligtelse att förskottsvis utgifva högre belopp än det af honom medgifna. Jag hemställer alltså, att stadgandet i tredje stycket i öfverensstämmelse härmed jemkas.»

Med anledning af hvad sålunda inom högsta domstolen förekommit har Kongl. Maj:t företagit vissa jemkningar i §:ns affattning.

Såsom redan förut angifvits, har departementschefen vid första föredragningen af förslaget uttalat betänkligheter mot att genom en allmän bestämmelse, på sätt Andra Kamraren antagit, ålägga riksförsäkringsanstalten förpligtelsen att meddela försäkringar till högre belopp än de föreskrifna ersättningarna. Med hänsyn härtill hade ock förslaget redigerats, då det öfverlemnades till högsta domstolens granskning. Inom domstolen uttalades emellertid, att försäkring i anstalten borde kunna omfatta dubbla beloppet af den lagstadgade ersättningen, men arbetsgifvaren likasom arbetarne hvar för sig icke ega försäkra till högre belopp än som motsvarade samma ersättning. Med anledning häraf har Kongl. Maj:t jemkat affattningen af 24 § i förslaget till öfverensstämmelse med berörda uttalande.

Såsom departementschefens ofvan intagna anförande utvisar, föreligger frågan om arbetares tryggnad mot de ekonomiska följderna af olycksfall

*Utskottets
motivering.*

i arbetet för sjette gången till Riksdagens afgörande. Två gånger har Riksdagen förkastat lagförslag, byggda på principen om obligatorisk olycksfallsförsäkring, två gånger har Riksdagen underkänt förslag om frågans lösande i samband med införande af obligatorisk invaliditetsförsäkring. Då ett förslag, i mångt och mycket öfverensstämmande med det nu föreliggande och sålunda grundadt på principen om omedelbar ersättningskyldighet för arbetsgifvare, af Kongl. Maj:t framlades inför 1900 års riksdag, blef detsamma, såsom departementschefen erinrat, efter förberedande behandling af Riksdagens särskilda utskott med vissa modifikationer af Andra Kammaren godkänt, och godkänt med en afsevärd majoritet. Minoriteten bestod heller icke uteslutande af vedersakare till hvarje lagstiftning i omhandlade syfte, utan utgjordes till stor del af sådana, som önskade en lag i ämnet, byggd på försäkringstvångets princip. I Första Kammaren, der jemväl åtskilliga förklarade sig omfatta sistberörda grundsats, samlade Kongl. Maj:ts förslag, sådant det utgått ur särskilda utskottets hand, en aktningsskjudande minoritet. Under sådana förhållanden synes det utskottet, som om de, hvilka önska, att denna fråga ändtligen föres till sin lösning, gjorde klokt i att godkänna den grund, hvarpå det föreliggande regeringsförslaget hvilar, såvida denna grund i öfrigt kan anses öfverensstämma med rättvisa och billighet samt med det praktiska lifvets fordringar. Enligt utskottets förmenande kunna — derest, såsom i Kongl. Maj:ts och derförut i Andra Kammarens förslag förutsättes, den ansvarspligtige arbetsgifvaren berättigas att genom försäkring i en genom statens försorg inrättad anstalt befria sig från ansvarspligtens tunga — inga afgörande betänkligheter anföras mot antagandet af denna grund för en blifvande lag i ämnet. 1900 års riksdags särskilda utskott har i sitt utlåtande (sidd. 30—43) lemnat en utförlig redogörelse för de skäl, som kunna åberopas för och emot berörda princip, och dessutom angifvit sin egen ställning i frågan. Utskottet, som icke aktar nödigt att här upprepa dessa skäl, utan inskränker sig att hänvisa till nämnda utredning, har icke funnit anledning att frångå den ståndpunkt, som 1900 års riksdags särskilda utskott intagit. Vål finnas de, som hålla före, att då industrien ofta kräver offer af människors lif och helsa, de, som i främsta rummet skörda frukterna af dess bedrivande, nemligen arbetsgifvarne, böra ensamma godtgöra dessa offer. Ett dylikt åskådningssätt synes till en början antagligt nog, men dess tillämpning skulle å arbetsgifvarne lägga sådana bördor, att en ogynsam återverkan på den industriella utvecklingen deraf kunde befaras. Det

synes då billigt, att arbetarne, hvilka ju lika mycket som arbetsgifvarne hafva intresse af industriens framåtskridande, med dem dela risken af de särskilda yrkenas bedrifvande. Denna synpunkt har blifvit beaktad i det föreliggande förslaget, som föreskrifvit en viss väntetid, under hvilken den skadade arbetaren sjelf får vidkännas följderna af ett olycksfall. Men äfven för samhället i dess helhet är frågan om arbetarnes betryggande mot de ekonomiska följderna af olycksfall i arbetet af en vigt, som väl motiverar uppoffringar från statens sida. Staten, som ålägger arbetsgifvaren en mången gång tung ansvarspligt gent emot skadade arbetare, bör därför bereda arbetsgifvaren möjlighet att genom en billig försäkring göra denna ansvarspligt relativt lätt att bära. En försäkring i enskilda försäkringsanstalter innebär ju på samma gång ett deltagande så väl i dessa anstalters förvaltningskostnader som ofta nog ett bidragande till den vinst, de helt naturligt afse att förvärfva. Och då det ej mindre för arbetarens än äfven för arbetsgifvarens betryggande måste anses i hög grad önskvärdt, att ansvarsplikten i största utsträckning täckes genom försäkring, hvilket bäst befordras genom billiga premier, synes inrättandet af en riksförsäkringsanstalt, som drifves utan tanke på vinst och hvars förvaltningskostnader bestridas af statsmedel, i angifna syften vara en nödvändig förutsättning för hvarje lagstiftning uti ifrågasvarande ämne.

Då alla dessa synpunkter vunnit tillbörligt beaktande i det kongl. förslaget, som fördelar kostnaderna mellan staten, arbetsgifvarne och arbetarne, har utskottet icke funnit något att i denna del erinra mot den kongl. propositionen.

Äfven herr *Lundberg* har i motiven till sin ofvan omförmälta motion, n:o 34, förklarat sig godkänna principen om arbetsgifvarnes omedelbara ersättningsskyldighet. Såsom förut nämnts, utnynnär denna motion i ett yrkande, att Riksdagen med afslag å den kongl. propositionen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t hemställa, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och för Riksdagen framlägga nytt förslag till lag i ämnet, grundadt, i nära öfverensstämmelse med den i Danmark gällande lagstiftning, på ersättningarnas utgående i allmänhet med ett visst kapitalbelopp och

Herr Lundbergs motion.

på öfverlåtande å en särskild nämnd att reglera ersättningarna och att afgöra de om dessa uppkommande tvister. Till stöd för detta yrkande har motionären anfört följande:

»Onekligt är, att genom godkännande från Riksdagens sida af det utaf Kongl. Maj:t till Riksdagen hänskjutna förslaget till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete nya och ganska kända bördor skulle komma att läggas på ett stort antal närings- och industriidkare i vårt land. Samma förslag, der det upphöjdes till lag, skulle ock gifva anledning till många och svårlösta tvister emellan arbetsgifvare och arbetare samt genom deraf föranledda långa och dyra rättegångar blifva egnadt att störa det goda förhållande mellan arbetsgifvare och arbetare, som för näringslivets lugna utveckling är önskvärdt och behöfligt.

Derför bör lagstiftningen i förevarande ämne vara så inrättad, att jemte det arbetarnes sanna bästa och intresse deri tillgodoses, dels de på arbetsgifvarne lagda nya bördorna må blifva för arbetsgifvarne så litet tryckande som möjligt och dels de nödiga skadestandsregleringarna kunna med minsta omgång och tidsutdrägt ordnas.

Mig synes, att i förenämnda hänseenden den i Danmark den 7 januari 1898 utfärdade »Lov om Arbejderes Forsikkring mod Følger af Ulykkestilfælde i visse Virksomheder» har bestämda företräden framför det Riksdagen nu förelagda förslaget till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete.

Enligt den danska lagen utgå ersättningarna vid inträffande olycksfall i regel med ett visst kapitalbelopp, som endast undantagsvis utbytes mot en för beloppet inköpt lifränta. Det svenska lagförslaget åter upp-tager ett rakt motsatt förfaringssätt, nemligen ersättningsens utgående i lifränta såsom det normala och lifräntans utbytande mot kapital såsom undantag.

Vidare skola, enligt den danska lagen, uppkommande tvister, huruvida ersättningsskyldighet i något visst yrke eller i något visst fall åligger arbetsgifvaren eller icke, om graden af den skadades invaliditet och om storleken af den ersättning, som bör till den skadade utgifvas, icke hänskjutas till de allmänna domstolarnes pröfning, utan lemnas till afgörande af en för sådant ändamål särskildt tillsatt nämnd, det s. k. »Arbejderforsikrings-Raadet», hvilket har, i regel, att såsom på en gång första och sista instans döma i nyssberörda frågor.

Fördelarne af ersättningarnas utgående med ett visst kapitalbelopp i stället för i lifränta äro flera, af hvilka jag här vill angifva de hufvudsakligaste.

Utbetalning af lifränta eller årlig pension skall i många fall göra den skadade arbetaren mindre angelägen att genom eget arbete söka bidraga till sitt uppehälle. Sällan äro de skador, som i arbetet drabba arbetaren, af den svåra beskaffenhet, att den skadade deraf urståndsättes att fullt försörja sig sjelf. Än mera sällsynt är det, att skadorna äro så svåra, att icke den skadade fortfarande kan i väsentlig eller åtminstone någon mån genom eget arbete till sitt uppehälle bidraga. Känslan af att för sitt uppehälle icke behöfva arbeta eller anstränga sig skall emellertid, helt naturligt, betaga den skadade arbetaren håg för arbete och så småningom göra honom liknöjd för nyttigt sysselsättning. Detta så mycket mera, som han kan frukta, om han visar sig i någon högre grad arbetsduglig, att anspråk skall framställas på jemkning i den honom först tillerkända ersättningen.

Om deremot ersättningen till den skadade arbetaren utgår med ett visst kapitalbelopp, blir han derigenom satt i tillfälle att skaffa sig ett eget hem äfvensom att välja ny och för honom i hans skadade tillstånd mera lämplig sysselsättning än den, hvori han förut hade anställning. Han skall, helt visst, söka göra det till honom öfverlemnade kapitalet för sig fruktbärande samt efter sin förmåga och sina krafter fortfarande sträfva för sin och sin familjs bergning. Han skall känna sig såsom en fri och oberoende man, och denna känsla skall göra honom jemförelsevis nöjd med sin lott och skänka honom tröst i hans olycka.

Förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetare är nu helt annorlunda mot förr. Det i forna tider emellan dem rådande förtroendet och det band af vänskap och tillgifvenhet, som ofta fäste dem vid hvarandra, saknas nu i allmänhet. Arbetaren älskar att betrakta sig såsom en af arbetsgifvaren fullt oberoende man utan några med honom gemensamma intressen. Arbetsgifvaren åter har i och med storindustriens uppkomst och dennas öfverlåtande å bolag kommit från den personliga beröring med arbetaren, som ensam kan grundlägga ett godt och förtroligt förhållande dem emellan.

Då så är, skall gifvetvis det på ensamt skadeståndspligt grundade, mera tillfälliga band, som, om det föreliggande lagförslaget upphöjes till lag, kommer att under en lång följd af år förena arbetsgifvaren såsom ersätt-

ningsskyldig och hans skadade arbetare såsom ersättningsberättigad, på längden blifva för dem båda tryckande och besvärligt.

Regleras åter skadeståndet genom utbetalning för en gång till den skadade arbetaren af den honom tillkommande ersättningen, skall en sådan reglering blifva för såväl arbetaren som arbetsgifvaren mera tillfredsställande. Den skadade arbetaren skall befrias från känslan af beroende utaf arbetsgifvaren och denne senare från den lätt förklarliga känsla af tryckande börda, som ersättningsens succesiva utbetalande under många år lätt kan hos honom alstra.

I detta sammanhang anser jag mig böra påpeka, hurusom, i fråga om skadeersättning till enkor efter arbetare, som affidit i följd af dem tillfogade skador, denna ersättnings utbetalande i ett för en gång utgående belopp har i socialt hänseende ett gifvet företräde framför densammans bestämmande i lifränta att utgå endast under enketiden. Af fruktan att mista lifräntan skall den döde arbetarens enka föredraga att lefva ogift framför att träda i nytt gifte. Genom den till henne för en gång utbetalade ersättningen kommer hon åter i ett visst välstånd och blir sålunda lätt i tillfälle att ingå nytt äktenskap.

De enligt det svenska lagförslaget utgående ersättningarna, lifräntan kapitaliserad efter den låga räntefot, som för sådan kapitalisering måste beräknas, äro i allmänhet högre än de ersättningar, som i Danmark utgå för skada till följd af olycksfall i arbete. Ändock har i arbetarekretsar här i landet allmänt uttalats den mening, att arbetarne skulle känna sig mera tillfredsställda af att varda tillförsäkrade den enligt den danska lagen utgående mindre ersättningen än den godtgörelse för skada, som nu är för dem här föreslagen. Helt säkert skulle ock en arbetare kunna å det af honom bekomna kapitalet bereda sig inkomst efter en vida högre räntefot än den, som vid kapitalisering af den enligt det förevarande lagförslaget utgående lifräntan kan för kapitaliseringen läggas till grund. Men häraf följer, att äfven arbetsgifvaren, om ersättningarna utginge efter de i Danmark för desamma bestämda grunder, skulle vid olycksfall, som i arbetet drabbade hans arbetare, komma att vidkännas en mindre börda än den, som ett godkännande af det svenska förslaget skulle ålägga honom. Således en mindre ersättning, men större tillfredsställelse å ömse sidor.

Många rörelser drivas af s. k. intressentskap. Så är ofta fallet med grufdrift och alltid med flottning. Delegarne i dessa intressentskap bo på vidt skilda håll, de vexla ofta och stå icke i solidariskt förhållande

till hvarandra. Häraf är klart, att det skall blifva mycket svårt och förenadt med stor omgång att reglera skadeersättningar till följd af olycksfall i dessa rörelser, om ersättningarna skola utgå i lifräntor. Lifräntetagaren får att uppbära sin pension hos ett flertal på vidt skilda orter boende personer. Detta kan lätt vålla svårigheter och obehag. I fall deremot skadeersättningarna regleras medelst utbetalning på en gång af ett kapitalbelopp, undvikas dessa svårigheter.

I 18 § i det till Riksdagen öfverlemnade förslaget till lag i ämnet finnas införda åtskilliga bestämmelser, enligt hvilka det skulle åligga arbetsgifvare och, eventuellt, hans sterbhusdelegare att för vissa fall ställa borgen eller pant för lifränta, som enligt aftal eller beslut borde till lifräntetagare utgå, eller ock utgifva lifräntans kapitalvärde. Alla dessa bestämmelser, hvilka äro egnade att vid tillämpning vålla besvär och obehag af mångahanda slag, skulle blifva helt och hållet obehöfliga, om i lagen stadgades, att olycksfallsersättning borde utgå med ett visst kapitalbelopp för en gång.

Slutligen och icke minst beaktansvärdt torde vara, att, om ifrågakomma ersättningar ordnas enligt det danska systemet, hela den stora och dyra apparat, som benämnes »Riksförsäkringsanstalten», kan undvaras och den med anstalten förenade stora kapitalbildningen göras obehöflig.

Riksförsäkringsanstalten blir väl behöflig, ja nödvändig, om ersättningarna för skada i följd af olycksfall i arbete skola i regel utgå i lifräntor, och detta oafsedt om ersättningsskyldigheten bestämmes i form af försäkringspligt eller ansvarspligt. Den stora kapitalbildning som i båda fallen förutsättes, kapitalets säkergörande och de dryga kostnader, som med kapitalets förvaltning och lifräntornas utbetalande blifva förenade, betinga med nödvändighet en riksförsäkringsanstalt. Men helt annorlunda ställer sig förhållandet, om ersättningarne komma att utgå för en gång med ett visst kapitalbelopp. Några stora kapitalbildningar erfordras då icke för ersättningarnas betryggande. Arbetsgifvarne kunna, för att trygga sig mot risken af olycksfall i arbete, bilda ömsesidighetsbolag, som å delegarne uttaxera de ersättningar, som skola utgå i följd af de under året inträffade olycksfallen. Dessa bolag kunna bildas länsvis, såsom fallet är med flera brandstodsbolag, eller yrkesvis, i hvilket senare fall riskpremierna helt naturligt blifva mera rättvisa än premiesatserna i en riksförsäkringsanstalt. Svårigheten att bestämma graden af ett yrkes farlighet i förhållande till yrkesfaran i en annan handtering

med deraf följande svårighet att uppställa en fullt rättvis tariff å riskpremierna de skilda yrkena emellan bortfaller nemligen i de för ensamt ett visst yrke bildade ömsesidighetsbolagen.

I fråga om fördelen af att få tvister om ersättningar för skada till följd af olycksfall i arbete på en gång slutligen afgjorda af en utaf sakkunnige och opartiske män särskildt sammansatt nämnd, framför dessa tvisters hänskjutande till de allmänna domstolarne, behöfver jag icke blifva mångordig. Denna fördel ligger i öppen dag.

Tvister i förevarande ämne emellan arbetsgifvare och arbetare kunna naturligtvis icke undvikas. Men ju snabbare dessa tvister afgöras, desto bättre är det och dess mindre blifva tvisterna egnade att störa det goda förhållandet emellan arbetsgifvarne och arbetarne.

Det i Danmark för dessa tvisters slitande inrättade arbetareförsäkringsrådet synes mig i detta afseende vara en god förebild, hvilken väl förtjenar att upptagas i den svenska lagstiftningen i ämnet. Detta råd dömer i de flesta fall såsom på en gång första och sista instans, hvilket är egnadt att snart få tvisterna afgjorda och skadeersättningarne snabbt reglerade. Det är sammansatt af med hänsyn till dess verksamhet särskildt utsedda personer, hvilket äfven gifver anledning antaga, att det samman beslut skola grundas på särskild sakkunskap i de föreliggande frågorna och af parterna därför mottagas med förtroende. Sådan sakkunskap och den mogenhet i omdömet, som fordras för pröfning af de ofta synnerligen grannliga och tvistiga rättsfallen angående ersättning för skador i följd af olycksfall i arbete, kunna deremot icke alltid förutsättas hos våra underdomstolar, hvadan det är fara värdt, om ifrågasvarande tvister komma att till deras bedömande hänskjutas, att domsluten skola utvisa mycken osäkerhet och ojemnhet samt därför tidt och ofta komma att hos öfverdomstolarne öfverklagas.

Med afseende å de olägenheter, som med en långvarig rättegång äro förknippade, hafva i 14 § i det föreliggande lagförslaget intagits åtskilliga bestämmelser, afsedda att förebygga dessa olägenheter. Dessa stadganden stå dock i uppenbar strid med i vår allmänna processrätt eljest gällande grundsatser och äro egnade att gifva arbetarne skenet af en särskildt gynnad samhällsklass, något, som de sjelfva sannolikt icke önska. De anmärkta olägenheterna af en långvarig rättegång äro gemensamma för alla skadeståndsanspråk. Vill man undgå dem, må man ändra den allmänna lagen, men icke i lag införa undantagsbestämmelser, hvilka lätt få sken af att vara grundade på socialpolitiska skäl.

I fall deremot, på sätt jag anser vara lämpligt, tvister af förevarande art öfverlemnas till afgörande utaf en särskild nämnd, komma de att med all önskvärd skyndsamhet slutföras och de här ofvan anmärkta undantagsbestämmelserna från den allmänna processordningen att blifva obehöfliga.

Härvid bör ock påpekas, att den danska lagen på ett, efter min uppfattning, lyckligt sätt löst den ömtåliga frågan om bestämmande af gränserna för de arter af yrkesverksamhet, i hvilka arbetsgifvaren är underkastad ersättningspligt, i det den lemnar öppet för såväl arbetsgifvare som arbetare att i tvifvelaktiga fall underställa denna fråga arbetareförsäkringsrådets afgörande, med rätt för den dermed missnöjde att draga saken under inrikesministerns pröfning.

Enligt det till Riksdagen öfverlemnade lagförslaget skulle det deremot icke blifva möjligt för en arbetsgifvare eller hans arbetare att få på förhand afgjort, huruvida hans verksamhet faller under lagens bestämmelser eller ej. Först sedan en arbetare blifvit i verksamheten skadad och hans kraf på ersättning för skadan blifvit draget under domstols pröfning, skulle denna fråga kunna afgöras.

Om ock den ifrågasatta riks-försäkringsanstalten, med fästadt afseende å dess organisation och dess verksamhet i öfrigt, icke kan anses väl egnad att med afgörande verkan meddela utlåtande, huruvida i en viss verksamhet den i lagförslaget afsedda ersättningsskyldigheten bör åligga arbetsgifvaren eller ej, torde samma anmärkning icke kunna med fog framställas mot en särskild nämnd, tillsatt i nära öfverensstämmelse med den ordning, som gäller för tillsättning af det danska arbetareförsäkringsrådet, och med enahanda funktioner i allmänhet, som tillkomma detta råd.

Jag har i det förestående sökt uppvisa de företräden i vissa afseenden, som den i Danmark i ämnet gällande lagstiftningen, enligt min uppfattning, eger framför den här föreslagna; och det torde kunna ifrågasättas, om icke den gynsamma erfarenhet, som enligt herr statsrådet och chefens för justitiedepartementet utsago skall i Danmark hafva vunnits vid tillämpning af principen om arbetsgifvarnes omedelbara ersättningsskyldighet, närmast är att tillskrifva de former, denna ersättningsskyldighet der tagit, och om nämnda erfarenhet verkligen kan åberopas till stöd för det här nu föreliggande lagförslaget.

All ny lagstiftning plägar föregås af sedvänja och en så småningom utbildad praxis. Så är ock här fallet. Arbetsgifvarne hafva i ganska

stor utsträckning frivilligt försäkrat sina arbetare mot skada till följd af olycksfall i arbete. Det synes mig vid sådant förhållande, att, då lagstiftarne gå att stadga om lagbestämd skyldighet för arbetsgifvarne att ersätta sådan skada, de härvid, så vidt möjligt, böra följa de former, den frivilliga försäkringen tagit, och hvilka former, mig veterligen, arbetat till allmän belåtenhet. Enligt den frivilliga försäkringen utgår ersättningen vid inträffande invaliditet med ett visst penningbelopp och icke i lifränta, och tvister emellan försäkringsgifvarne och försäkringstagarne afgöras i allmänhet genom skiljedom och icke af domstol. Formerna för den frivilliga försäkringen närma sig således i nyssberörda hänseenden mycket de former, som för ersättningarnas utgående och för slitande af tvister om ersättningarna äro i Danmark gällande.»

Utskottet vill gerna medgifva, att mycket af hvad herr Lundberg sålunda anfört förtjenar beaktande.

Det låter sig icke förnekas, att icke utbetalandet af ett visst kapitalbelopp till en skadad arbetare under vissa förutsättningar skulle kunna vara till verklig förmån för såväl arbetsgifvaren som arbetaren och sålunda ändamålsenligare än det motsatta förfarandet att låta ersättningen utgå i form af lifränta. En arbetsgifvare med stor ekonomisk bärkraft skall gifvetvis föredraga att på en gång göra sig qvitt sin ersättningspligt, och en omtänksam arbetare med förmåga att tillvarataga och klokt göra fruktbärande en förhållandevis stor penningesumma blir naturligtvis i viss mån lidande på att i stället nödgas mottaga en temligen obetydlig lifränta. I detta fall, nemligen att samtidigt arbetsgifvaren förmår utan större olägenhet på en gång utgifva en större penningesumma, och att den skadade arbetaren eger nödig förtänksamhet att på ett klokt sätt förvalta densamma, erbjuder ersättningens utgående med ett visst kapitalbelopp ett gifvet företräde, men också blott i detta. Skulle de angifna förutsättningarna icke finnas hos den ene eller den andre parten eller måhända saknas hos begge, blir förhållandet omvänt. En lag i den af motionären angifna riktningen skulle tillgodose de större arbetsgifvarnes intressen, men göra detta på bekostnad af de mindres.

Vidare skulle det lätt nog kunna inträffa sådana förhållanden, att icke ens den förmögne arbetsgifvaren funne en fördel i att nödgas utgifva ersättningen i den af motionären förordade form. Ty om exempelvis den

skadade arbetaren utan att efterlemna enka och barn aflede kort tid efter kapitalets utbetalande, har ju arbetsgifvaren tydligtvis förlorat en ganska stor summa, som dertill endast kommer den afidnes borgenärer eller aflägsnare arfvingar till godo. Härtill kan läggas, att arbetsgifvaren mycket lättare kan beräkna sin årliga risk, om ersättningarna utgå i form af lifränta, och att denna risk fördelar sig på en längre tid.

Ersättningarnas utgående i ett visst kapitalbelopp skulle, såsom redan förut antydts, icke heller alltid lända till arbetarnes fördel. Hos dem såväl som hos de flesta personer i små förhållanden kan man icke i allmänhet förutsätta den insigt i lämpligaste sättet för penningars handhavande, som gifvetvis i dylika fall är af nöden. Det erhållna kapitalet skulle säkerligen ofta nog hastigt försvinna. Ja, det torde mången gång komma att inträffa, att sedan den skadade arbetaren genom bristande förtänksamhet förlösat sitt kapital, arbetsgifvaren finge ännu en gång i form af fattigunderstöd lemna bidrag till hans försörjning.

Herr Lundberg har vidare föreslagit, att tvister om ersättning till skadad arbetare skulle undandragas de allmänna domstolarne och hänskjutas till en särskild nämnd, hvars afgöranden icke skulle kunna öfverklagas. Härigenom skulle förnämligast vinnas, att inträffade skador blefve snabbt reglerade, att nödig sakkunskap funnes företrädd inom den afgörande myndigheten, samt att likartade mål vunne ett likartadt afgörande.

Dessa af motionären framhållna önskemål äro utan tvifvel behjertansvärda, men det torde dock med fog kunna ifrågasättas, huruvida det af honom föreslagna sättet för nämnda måls vinnande är det lämpligaste. Till en början synes det utskottet ovisst, huruvida parterna i saken skulle finna sig belåtna med att i verkliga tvifvelaktiga fall icke få draga den omtvistade frågan under högre rätts pröfning. Vidare torde det heller icke vara fullt visst, att den eftersträfvansvärda sakkunskapen alltid skulle finnas inom denna särskilda nämnd. Det danska »Arbejderforsikrings-Raadet», som har sitt säte i Köpenhamn, men hvars verksamhet omfattar hela landet och som af ordföranden kan sammankallas till möte hvar som helst inom landet, består af en af konungen utnämnd ordförande, två af konungen förordnade ledamöter, af hvilka den ene skall vara läkare, två arbetsgifvare samt två i ersättningspliktiga yrken anställda arbetare. De två arbetsgifvarne utses af inrikesministern, och de två arbetarne väljas af en i lag om erkända sjukkassor omförmäld nämnd. Den särskilda sakkunskap, som i ett gifvet fall skulle kunna vara af nöden, finnes måhända icke alltid företrädd inom en sålunda af vissa bestämda

personer sammansatt dömande myndighet. Skulle återigen olika personer komma att inkallas för att i särskilda fall representera sakkunskapen, är fara värdt, att den eftersträfvansvärda enhetligheten i afgörandet spilles. Väl torde det vara möjligt, att våra allmänna domstolar, särskildt till en början, skola komma att i invecklade fall sakna önskvärd inblick i de förhållanden, hvarunder ett gifvet yrke bedrifves. Ett strängt fasthållande vid motionärens åskådning borde emellertid konsekvent leda till inrättande af specialdomstolar för lösandet af en mängd tänkbara, mera sammansatta rättsfrågor. Säkerligen hafva många i vida högre grad svårlösta tvister vid våra underdomstolar nått en tillfredsställande lösning. Härtill kommer, att det i många, ja kanske de flesta fall skall finnas nödigt att inför den afgörande myndigheten framlägga bevisning angående vissa faktiska förhållanden. Utan tvifvel äro de allmänna domstolarne bättre egnade att upptaga och rätt bedöma den förebragta bevisningen än en sådan nämnd, som motionären förordat.

Af hvad ofvan anförts angående det danska »Arbejderforsikrings-Raadet», framgår, att dess verksamhet omfattar hela landet. Härigenom uppnås naturligtvis en viss enhet i frågornas afgörande. Vårt lands stora utsträckning gör emellertid en sådan anordning hardt när omöjlig. Ensamta vissa utaf våra län öfverträffa ju Danmark i storlek. Skulle emellertid en särskild nämnd inrättas exempelvis för hvarje län, torde den afsedda enheten i afgörandet af likartade fall på ett betänkligt sätt äfventyras, och ett korrektiv häremot torde endast kunna ernås genom inrättandet af en för hela landet gemensam nämnd, under hvars pröfning de af de särskilda länens nämnder afgjorda mål skulle kunna dragas. Att man med en sådan anordning icke skulle vinna det förut angifna önskemålet, snabbhet i ersättningstvisternas afgörande, ligger i öppen dag. Huruvida kostnaderna skulle komma att understiga utgifterna för den ifrågasatta riks försäkringsanstalten, synes dessutom utskottet mer än ovisst.

På de skäl, som utskottet sålunda anført, finner utskottet en lagstiftning i den af herr Lundberg angifna rigtning icke vara önskvärd.

I afseende å den ifrågasatta lagens *omfattning* har utskottet endast i ett fall funnit skäl att skilja sig från hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Ut-

skottet har nemligen i anledning af förut berörda, af friherre Lagerbring väckta motion, n:r 33, beslutit föreslå, att jernvägs- och spårvägstrafik upptages bland ersättningspligtiga yrken. Innan utskottet närmare ingår på denna motion och de skäl, som varit bestämmande för utskottets beslut, vill utskottet emellertid anföra hvad inför Kongl. Maj:t och inom högsta domstolen uttalats rörande denna sak.

I lagförslaget, sådant detsamma förelades högsta domstolen till granskning, hade bland ersättningspligtiga yrken upptagits »trafikerande af jernväg eller spårväg, som icke afses i lagen angående ansvarighet för skada i följd af jernvägs drift den 12 mars 1886».

Vid granskningen af förslaget i högsta domstolen uttalade rörande denna punkt en af domstolens ledamöter följande:

»Enligt förslaget skulle endast visst slag af jernvägs- och spårvägsdrift hänföras till de yrken, hvilka ersättningskyldighet enligt den föreslagna lagen åläge, under det sådan drift i andra — och de ojemförligt talrikaste — fall skulle fortfarande vara underkastad ersättningskyldighet enligt 1886 års lag. För den afvikelse, som härigenom skett från den till 1900 års riksdag framlagda proposition i ämnet, anföres i föredragande departementschefens yttrande icke något skäl. Behjertansvärdt är utan tvifvel hvad Riksdagens särskilda utskott anført derom att i de fall, der 1886 års lag är tillämplig, ersättning utgår efter grunder, som för den skadade äro förmånligare än de nu föreslagna, och att sålunda jernvägspersonalen, genom att inordnas under den nya lagen, skulle beröfvas förmåner, som den redan eger. I viss man är detta utan tvifvel riktigt, om än icke får förbises, att dels den nya lagen komme att tillerkänna personalen ersättning i många fall, der 1886 års lag icke tillägger den sådan, och dels, hvad särskildt beträffar ersättnings belopp, den nya lagens bestämmelser härutinnan utan tvifvel skulle i praxis föranleda en nedsättning af de enligt 1886 års lag utgående ersättningsbeloppen. Men i allt fall kan denna omständighet icke rättfärdiga en dylik dubbelhet i behandlingen af fullkomligt likartade fall. Grunden för arbetsgifvarens ersättningskyldighet är vid den ena arten af jernvägs- och spårvägsdrift alldeles densamma som vid den andra, villkoren för dess inträdande och måttet för dess utgörande böra dertför också vara desamma. Och jernvägs och spårvägsdrift skilja sig i förevarande afseende på intet sätt från de slag af yrkesdrift, som i öfrigt finnas i denna paragraf upptagna. Att rättsligen behandla dessa förhållanden olika är principiellt origtigt och skulle utan tvifvel föranleda mycken, visserligen icke oberättigad missbelåtenhet

och oro. Det skulle icke sällan komma att inträffa, att af de i samma jernvägs tjänst, måhända å samma plats anstälde arbetarne den ene för en liden skada vore hänvisad att söka ersättning enligt förevarande lag, medan en annan för en alldeles likartad skada finge tillgodonjuta ersättning efter 1886 års lag; och mellan arbetare i jernvägs och i annan arbetsgifvares tjänst skulle ännu oftare anledning till dylik jemförelse yppas. Visserligen skulle kunna sägas att den härvid mindre lyckligt lottade arbetaren icke hade anledning att beklaga sig, då han ju hittills alldeles saknat rätt till ersättning men nu skulle erhålla sådan, om än efter en mindre gynsam måttstock än den andre. Ett sådant betraktelsesätt må vid öfvergången till den nya ordningen ega en viss praktisk betydelse; sedan denna någon tid varit i verksamhet förlorar det uppenbarligen allt fäste. Der lagstiftaren erkänner arbetarens rätt till ersättning för olycksfall i arbetet, der måste enligt sakens natur rätten öfverallt vara densamma.

På grund af hvad sålunda anförts hemställer jag, att åt förevarande lag må gifvas tillämpning å all jernvägs- och spårvägsdrift samt att, såsom följd häraf, med lagens trädande i kraft för deri afsedda fall 1886 års lag må upphöra att gälla; och torde i sammanhang härmed böra tillses huruvida icke bestämmelserna i sistsagda lag, så vidt angår ersättning för olycksfall i öfrigt, må kunna lämpas efter grunderna för den nu föreslagna lagen.»

I detta anförande instämde högsta domstolens öfriga ledamöter.

Då lagförslaget efter verkställd granskning ånyo föredrogs inför Kongl. Maj:t, yttrade departementschefen i anledning af hvad sålunda inom högsta domstolen uttalats:

»På sätt i anförandet till statsrådsprotokollet för den 17 oktober 1900 antyddes, var det i anledning af de inom Riksdagen framställda önskingar, som den jernvägs- eller spårvägsdrift, hvilken enligt 1886 års lag medför ersättningsskyldighet, blifvit lemnad utanför den föreslagna lagens tillämpningsområde. Emot den sålunda föreslagna afvikelsen från den till 1900 års riksdag aflåtna nådiga propositionen har högsta domstolen anmärkt hufvudsakligen, att, då grunden för arbetsgifvares ersättningsskyldighet vid den ena arten af jernvägs- och spårvägsdrift vore alldeles densamma som vid den andra och vid industriella yrken i allmänhet, vilkoren och måttet för ersättnings utgörande också borde vara öfverensstämmande, och att en olika behandling af dessa förhållanden helt säkert skulle föranleda missbelåtenhet och oro. Högsta domstolen har emellertid tillika vitsordat det behjertansvärda deri, att jernvägspersonalen genom att in-

ordnas under den nya lagen skulle beröfvas förmåner, som den redan eger. Vid det förhållande, att sist antydda praktiska synpunkt inom Riksdagen tillmåtts afgörande vikt, torde det icke finnas tillräcklig anledning att i den af högsta domstolen förordade rigtningen förändra det senast remitterade förslaget. Äfven om jernvägspersonalen bibehålles vid sin nuvarande rätt till ersättning, kommer i allt fall efter den nya lagens genomförande olikheten mellan nämnda personal och öfriga arbetare att vara mindre än för närvarande, då dessa senare sakna rätt till ersättning.

Beträffande den jernvägs- eller spårvägstrafik, som icke afses i 1886 års lag, har, sedan förslaget remitterades till högsta domstolen, frågan kommit i ett väsentligen förändradt läge. I det förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, hvilket genom Kongl. Maj:ts nådiga beslut den 7 december 1900 remitterats till utlåtande af vissa tekniska myndigheter, har det nemligen funnits nödigt att upptaga särskilda stadganden om skyldighet att utgifva ersättning, när någon i följd af elektrisk anläggnings drift ljustit döden eller lidit kroppsskada; dessa stadganden, hvilka ganska nära ansluta sig till de i 1886 års lag gifna, kunna i mån af behof vidare utvecklas. På grund häraf och då sistberörda lagförslag torde hinna slutligen behandlas innan den nu ifrågavarande lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete skulle träda i kraft, torde det vara lämpligast att låta jernvägs- och spårvägsdrift helt och hållet utgå från förteckningen å de yrken, hvilkas idkande enligt denna lag skall medföra ersättningskyldighet. Derigenom undanrödjes äfven för de med hvarandra mest likartade förhållandena den af högsta domstolen anmärkta olikheten i rättslig behandling.»

Enligt hvad utskottet inhemtat, föreskrifves i nämnda af departementschefen bebådade förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, bland annat, att om i följd af elektrisk jernvägs drift någon varder dödad eller skadad annorledes än genom elektrisk urladdning, skall hvad i lagen den 12 mars 1886 är stadgad i fråga om jernväg, hvarå befordran verkställes medelst ångkraft, ega motsvarande tillämpning. Kongl. Maj:st har sålunda afsettr, att vid jernväg anställda arbetare, vare sig jernvägen drifves medelst ångkraft eller medelst elektricitet, skola för framtiden i afseende å inträffande olycksfall i arbetet i följd af jernvägens drift ställas utom nu ifrågavarande lag och i stället falla under bestämmelserna i 1886 års lag.

*Friherre
Lagerbrings
motion.*

I den af friherre *Lagerbring* afgifna motion häfdas en annan uppfattning. Motionären finner visserligen hvad högsta domstolen i frågan uttalat vara af afgörande betydelse, men vill å andra sidan icke beröfva dem, som vid tiden för nu ifrågavarande lags trädande i kraft vunnit anställning i jernvägs tjänst, den dem enligt 1886 års lag vid olycksfall i arbetet tillkommande rätt till skadestånd, då detsamma gifvetvis i allmänhet skulle komma att uppgå till högre belopp än de begränsade ersättningar, den kongl. propositionen upptager. Motionären har därför föreslagit, att jernvägs- och spårvägsdrift skulle upptagas bland ersättningspligtiga yrken samt att 1886 års lag i afseende å de fall, som i den Kongl. propositionen afsåges, skulle upphöra att gälla för andra än dem, som vid 1903 års ingång vore i jernvägs tjänst anställda.

Utskottet delar i allo de betänkligheter, som inom högsta domstolen uttalats mot att i särskilda lagar, hvilka för all framtid skulle verka vid sidan af hvarandra, meddelades olika bestämmelser om likartade förhållanden. Den af motionären föreslagna utväg synes emellertid utskottet vara den lämpligaste. De, som vid den nya lagens trädande i kraft ännu icke vunnit anställning i jernvägs tjänst, synas icke rimligtvis kunna begära, att en speciallag, som för vissa fall tillförsäkrar vid jernväg anställd personal större förmåner än andra arbetare, alltjemt skulle för deras vidkommande upprätthållas. Utskottet förbiser ingalunda, att den föreslagna lösningen af frågan under en längre följd af år kommer att föranleda ojämnheter vid reglerandet af likartade skador, och ojämnheter, som komma att förefalla som orättvisor. Emellertid synes det icke vara med billigheten öfverensstämmande att beröfva den talrika arbetareklass, som tagit anställning vid jernvägarne med vetskap om att lagligen vara förhållandevis väl ekonomiskt tryggade mot följderna af de olycksfall, som genom jernvägs drift kunna drabba dem i tjänsten, den förmån, som sålunda tillförsäkrats dem. Utskottet har för den skull i öfverensstämmelse med motionärens hemställan upptagit jernvägs- och spårvägstrafik bland de i 2 § i förslaget uppräknade yrken samt tillika i slutet af lagförslaget insatt en ny §, anslutande sig till senare delen af motionärens yrkande.

*Herr P. Jönssons
motion.*

Herr *P. Jönsson* i Färeköp har i sin ofvan omförmälda motion, n:o 169, framhållit det enligt motionärens förmenande orättvisa i att i en lag sådan som den föreslagna likställa den mindre industrien med storindustrien. Det funnes i vårt land ett stort antal industriella företag, såsom mindre såg-

verk, qvarnar, snickerier m. m., hvilkas idkare utöfvade sin rörelse i helt ringa omfattning och i sjelfva verket vore att likställa med vanliga arbetare. Dessa arbetsgifvare sysselsatte i regel endast tre till fyra arbetare, hvilkas anställning ofta nog blott räckte några månader af året. För sådana mindre arbetsgifvare skulle den i lagförslaget dem ålagda ersättningsskyldighet i många fall blifva fullkomligt ruinerande. Motionären har af dessa och andra i motionen angifna skäl hemställt, att från ersättningspligten undantages arbetsgifvare, som sysselsatte mindre än fyra arbetare, äfvensom industriidkare, som icke erlade bevillning för minst 1,500 kronor.

Att i en lag, som till grund för ersättningsskyldigheten lägger yrkets särskildt farliga beskaffenhet, från ansvarspligten undantaga idkare af sådana industrier, som sysselsätta ett fåtal arbetare, har syntts utskottet vara föga följdriktigt. Arbetarnes större eller mindre antal inverkar ju icke på yrkets farlighet. Motionärens farhågor för den mindre industriens alltför stora betungande hafva jemväl syntts utskottet öfverdrifna. Ty affattningen af 2 § i den Kongl. propositionen ger vid handen, att rörelse, som drifves såsom handverk, i regel icke faller inom den föreslagna lagens räckvidd. För öfrigt kunna ju smärre yrkesidkare genom försäkring utan allt för stora kostnader täcka sin risk.

Enligt Kongl. Maj:ts förslag skola *ersättningarna* i anledning af olycksfall, som drabba arbetare i arbetet, utgå sålunda, att i sjukhjälp lemnas en krona om dagen, dock först efter det en väntetid af 60 dagar efter olycksfallet förflutit, att arbetaren vid fullständig förlust af arbetsförmågan erhåller en årlig lifränta om 300 kronor, att arbetaren vid allenast minskning af arbetsförmågan till minst en tiondedel deraf erhåller den del af nämnda summa, som svarar mot minskningen, samt att, om olycksfallet medfört döden, i begravningshjälp erlægges 60 kronor samt till enka en årlig lifränta om 120 kronor och till hvarje minderårigt barn en lifränta om 60 kronor om året till uppnådda 15 år. Lifräntor till efterlevande få dock ej sammanlagdt öfverskjuta 300 kronor.

Hvad Kongl. Maj:t sålunda föreslagit öfverensstämmer i allt väsentligt med Kongl. Maj:ts proposition till 1900 års riksdag äfvensom med det förslag till lag i ämnet, Andra Kammaren då antog.

Vid föredragning inför Kongl. Maj:t af nu ifrågavarande lagförslag anförde departementschefen rörande omförmälda stadganden följande:

»Någon ändring med afseende å de i 4 § bestämde ersättningsbeloppen synes ej böra ifrågasättas. De inom Riksdagen framställda yrkandena, att ersättningsbeloppen måtte höjas eller sättas i visst förhållande till de skadade arbetarnes aflöning, vunno icke heller särskilda utskottets understöd eller någondera kammarens bifall. Erinras må ock, att de i 1900 års proposition upptagna ersättningarne ingalunda kunna anses låga i jämförelse med de belopp, som i länder med liknande lagstiftning utgå. Vid fullständig invaliditet erlægges sålunda i Finland en årlig liffränta af högst 310 kronor och lägst 130 kronor eller det ännu lägre belopp, hvartill den skadades arbetsförtjenst må hafva uppgått. I Danmark åter utbetalas en kapitalersättning af högst 4,800 kronor och lägst 1,800 kronor; äfven den högsta möjliga summan öfverstiger sålunda icke kapitalvärdet af en liffränta å 300 kronor åt en fyrtiofemårig man. Enligt den ännu gällande schweiziska lagen utgör högsta kapitalersättningen omkring 4,300 kronor. Till och med i Storbritannien har, enligt hvad tillgängliga uppgifter utvisa, under år 1899 vid fullständig invaliditet beloppet af veckoersättning visserligen uppgått till omkring 10 kronor, men medelbeloppet af kapitalersättning allenast till omkring 1,000 kronor. — Hvad särskildt beträffar yrkandet, att ersättnings belopp skulle vara beroende af den skadades aflöning, må anföras, att visserligen de praktiska svårigheter, som måste förorsakas af tvister om aflöningens verkliga storlek, skulle i någon mån undanrödjas genom den af förslagsställaren förordade indelningen i löneklasser med lika ersättning inom hvarje klass, men att i stället vid denna anordning framträda sådana oegentligheter, som att till en bättre aflönad arbetare ersättningen utgår med högre procent af aflöningen än till en arbetare med mindre lön och att en obetydlig skilnad i lön medför en många gånger större skilnad i ersättning.»

Såsom departementschefen antydte, hafva inom Riksdagen uttalats önsknigar om ersättningsbeloppens höjande. Derjemte har man framhållit, att den nu liksom i det föregående regeringsförslaget till 60 dagar bestämda väntetiden vore för lång och lämpligen borde förkortas. Sålunda hemställde herr Hj. Branting i en vid 1900 års riksdag väckt motion, att ersättningarna måtte sättas i förhållande till arbetslönen, samt att väntetiden måtte bestämmas högst till 14 dagar.

Såsom departementschefen erinrat, vunno emellertid dessa yrkanden icke Andra Kammarens bifall.

Herrar
Kvarnzelius'
och Broomés
motion.

I år hafva herrar *Kvarnzelius* och *Broomé* i sin förut omnämnda motion, n:o 163, föreslagit ersättningsbeloppens höjande samt väntetidens bestämmande till 14 dagar. De skäl, som föranledt motionärernas yrkande, utveckla de, under hänvisning till motiven för herr Brantings ofvan berörda motion äfvensom till hvad såväl denne som herr S. A. Hedin vid frågans senaste behandling i Riksdagen uti ifrågavarande hänseende yttrat, sålunda:

»Såsom af herr Branting påpekades, skulle den ersättning för olycksfall, som med det framställda lagförslaget afses, genom antagandet af bestämmelsen om en karenstid eller väntetid af 60 dagar endast i 5 fall af 100 komma den skadade till godo, och sålunda skulle af 100 skadade de 95 — eller alla de, som genom någon olyckshändelse gjorts oförmögna till arbete under en tid af 60 dagar eller derunder, — ej vara tillförsäkrade den ringaste hjälp från arbetsgifvarens sida under den tid, de till följd af den dem öfvergångna skadan varit urståndsatta att med sitt arbete försörja sig och sin familj.

Härtill kommer, att genom antagandet af den i lagförslaget förordade långa karenstiden skulle ställningen betydligt försämrast för flertalet af de arbetare, som drabbas af skada till följd af olycksfall under arbetet. För närvarande äro enligt uppgift vid förra årets riksdag 70 procent af alla de arbetare, som lagförslaget afses, antingen kollektivförsäkrade eller ock på annat sätt tillförsäkrade ersättning för den skada, som kan drabba dem genom olycksfall i arbete, hvilken ersättning i vanliga fall utgår med 1 krona per dag från och med första dagen efter olycksfallet. Då det ej är tänkbart, att de arbetsgifvare, som hittills haft sina arbetare försäkrade, skola efter antagandet af det föreliggande lagförslaget fortfarande göra uppoffringar för försäkring af sina arbetare utöfver det, hvartill lagen förpligtigar dem, skulle alltså dessa arbetare, om de efter den tiden träffades af olycksfall, under 60 dagar vara alldeles utan den hjälp, hvar till de under nuvarande förhållanden äro berättigade.

De, som talat för karenstidens utsträckning till 60 dagar, hafva som skäl härför anført, att arbetarne under de 60 första dagarne efter olycksfallet äro tillförsäkrade understöd af sjukassorna; men först och främst bör man besinna, att under denna tid måste den skadade utom de vanliga utgifterna för sitt och familjens uppehälle vidkännas ganska dryga omkostnader för läkarebehandling och annan vård, hvadan sjukasseersättningen ingalunda upphäfver behovet af det understöd, som det föreliggande lagförslaget afses att bereda en genom olycksfall skadad arbetare, och för

det andra får man ej förbise, att, när vi i vårt land ej ega obligatorisk sjukasseförsäkring, det finnes massor af arbetare, som vid olycksfall ej äro berättigade till ersättning ur någon sjukkassa.

Det har framhållits såsom särdeles betydelsefullt, att man genom en »afsevärd karenstid låter arbetaren bära en ganska afsevärd del af riskens», men den, som tror, att en ersättning af en krona pr dag under den tid familjeförsörjaren är urståndsatt att arbeta skall fritaga honom från sådan risk, den torde ha föga begrepp om hvad till en familjs nödtorftiga underhåll tarfvas.

Och härmed äro vi inne på frågan om otillräckligheten af de ersättningsbelopp, hvarom det föreliggande lagförslaget talar. Om dessa belopp sättas så lågt, att den skadade arbetaren ej genom erhållandet af olycksfallsersättningen kan förskaffa åt sig, sin hustru och sina minderåriga barn det allra nödvändigaste till livets uppehälle, så är ju i det stora hela ändamålet med försäkringen förfeladt.

Vi förstå icke heller, hvarför just summan 300 kronor skulle vara maximum, då bevillningsförordningen redan för många år tillbaka i det allmänna medvetandet fastslagit den föreställningen, att 450 kronor måste betraktas som existensminimum för en familj, och då vi besinna, att priset å lifsförnödenheter under de senare åren betydligt stigit, torde den siffra, som skall angifva en familjs existensminimum, snarare behöfva ökas än minskas. I andra civiliserade stater, der man ombesörjt olycksfallsförsäkring för arbetare, utgår ersättning med 60 à 70 % af lönen, och en sådan bestämning torde ock vara mera med rättvisa och billighet öfverensstämmande än den, som sätter ersättningsbeloppet lika för personer, som befinna sig i helt olika lefnadsförhållanden, i synnerhet om detta belopp är så knappt tilltaget, att det för en hvar måste anses otillräckligt.

Enligt en till statsrådsprotokollet för den 7 januari 1901 fogad bilaga har medelhyran pr rum i hufvudstaden för år 1900 beräknats hafva uppgått till omkring 250 kronor, och då man ej gerna kan tänka sig, att en familj skall kunna nöja sig med mindre bostad än ett rum utan kök, så återstår enligt det föreliggande förslaget för en familj i hufvudstaden, hvars försörjare gjorts arbetsoduglig genom olycksfall, 50 kronor för året till föda, kläder och vedbrand. Detta exempel torde vara alldeles tillräckligt för att påvisa det origtiga i att ej vid beräkningen af olycksfallsersättningen taga hänsyn till de af ortsförhållanden och andra omständigheter beroende löneinkomsterna.

Då vi emellertid ej våga hoppas, att Riksdagen vill företaga en så genomgripande förändring af det framlagda lagförslaget, och då det torde vara högt på tiden, att något beslut om olycksfallsförsäkring fattas, måste vi inskränka oss till att yrka, det maximibeloppet för ersättningen höjes till den summa, som af bevillningsförordningen fastslagits som en familjs existensminimum och att öfriga ersättningsbelopp proportionellt höjas till öfverensstämmelse dermed samt att karenstiden inskränkes från 60 till 14 dagar, genom hvilken sistnämnda åtgärd den med lagförslaget afsedda hjälpen skulle — enligt uppgift vid förra årets riksdag — utsträckas från 5 till 53 procent af genom olycksfall skadade arbetare.»

Utskottet har redan förut framhållit det enligt utskottets mening billiga deri, att arbetaren genom en icke allt för obetydlig väntetid finge bära sin del af risken i det yrke, han nu en gång valt. Den föreslagna väntetiden har icke blifvit antagen på en slump, utan, såsom motionärerna påpekat, med hänsyn dertill, att största delen af de i vårt land existerande sjukkassor lemna sjukhjälp under en tid af 60 dagar. Det svenska sjukkasseväsendet befinner sig för öfrigt i en liflig utveckling, och i närvarande stund torde de registrerade sjukkassornas antal betydligt öfverstiga 1,200. Utskottet håller före, att ett fastslående af en viss längre väntetid skulle såsom en naturlig följd draga med sig en än kraftigare utveckling af sjukkasseväsendet, hvarigenom de af motionärerna framhållna olägenheterna väsentligen skulle afhjelpas.

Med anledning af den utaf motionärerna yppade farhåga, att arbetarne, derest den föreslagna väntetiden blefve i lag faststald, skulle komma att gå miste om de fördelar, de redan nu i många fall ega genom att på arbetsgifvarens bekostnad vara olycksfallsförsäkrade från och med första dagen efter olycksfallet, vill utskottet anmärka, att äfven om hvad motionärerna befara skulle inträffa, hvilket gifvetvis icke alltid skulle blifva fallet, kunna dock arbetarne genom sjukförsäkring för ett ringa belopp sjelfva undanrödja denna olägenhet.

En lagstiftning uti nu ifrågavarande ämne bör naturligtvis, så långt möjligt är, sträfva att aflägsna anledningarna till tvister mellan arbetsgifvare och arbetare. Då de flesta skador genom olycksfall i arbetet äro af öfvergående beskaffenhet, vinnes just genom stadgandet om en längre väntetid, att rättegångar icke komma att uppstå af allt för obetydliga anledningar. Till detta viktiga skäl för väntetidens bibehållande kan lag-

gas, att hvarje utredning saknas angående storleken af de bördor, som genom väntetidens förkortande skulle påläggas vårt lands industri.

Hvad derefter beträffar den föreslagna höjningen af ersättningarnas belopp, har utskottet icke heller i detta afseende ansett sig kunna förorda motionärernas hemställan. Departementschefen har i sitt ofvan intagna anförande påvisat, att lagstiftningen i åtskilliga europeiska länder stannat vid lägre ersättningsbelopp än de af Kongl. Maj:t nu föreslagna. Såsom utskottet redan förut framhållit, manar icke minst hänsynen till arbetarnes egna intressen till iakttagande af den största varsamhet vid belastandet af de industriella verksamheter, som gifva arbetarne deras lefvebröd.

I fråga om de *kostnader*, som genom den föreslagna lagen skulle komma att drabba arbetsgifvarne, tillåter sig utskottet hänvisa till den utförliga redogörelse, som återfinnes i 1900 års riksdags särskilda utskotts utlåtande (sidd. 59—66). Deraf framgår, att man, utgående från synnerligen försigtiga beräkningsgrunder, icke kan uppskatta den årliga kostnaden till högre belopp än 2 $\frac{1}{2}$ millioner kronor, en siffra, som icke syns utskottet afskräckande, helst som denna summa endast delvis utgör en tillökning af arbetsgifvarnes nuvarande utgifter. Arbetsgifvarne betala nemligen redan nu högst afsevärda belopp för olycksfallsförsäkring af sina arbetare.

Angående kostnaderna för den ifrågasatta riksförsäkringsanstalten äfvensom dess organisation och verksamhet har chefen för civildepartementet vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t den 1 februari innevarande år meddelat följande:

»Såsom Eders Kongl. Maj:t täcktes erinra sig, har frågan om anordningen af riksförsäkringsanstaltens verksamhet och om förvaltningskostnaderna gjorts till föremål för särskild utredning genom tillkallade sakkunniga personer, nemligen landshöfdingen friherre G. O. R. Lagerbring, försäkringsinspektören professoren A. Lindstedt och byråchefen i generalpoststyrelsen G. F. Sandberg. Dessa sakkunnige hafva, till fullgörande af sitt uppdrag, den 8 sistlidne januari aflemnat betänkande i

ämnet, hvarefter styrelsen för postsparbanken den 29 samma månad inkommit med infordradt underdånigt utlåtande deröfver.

Då den föreslagna lagen om olycksfallsersättning är afsedd att träda i kraft först med ingången af år 1903, torde lämpligen kunna tills vidare anstå med framläggande af detaljeradt förslag till ordnande af hithörande förhållanden. Jag anhåller emellertid att redan nu få, med ledning af de sakkunniges betänkande och postsparbanksstyrelsens deröfver afgifna utlåtande, redogöra för de hufvudgrunder, som synas mig böra komma till användning, äfvensom för de kostnader, hvilka den tilltänkta anordningen lär komma att medföra.

Enligt lagförslaget har riks försäkringsanstalten i främsta rummet till uppgift att åt de arbetsgifvare, hvilka äro underkastade ersättningspligt, meddela försäkring mot olycksfall, som drabba deras arbetare i arbetet. Försäkringsrörelsens omfattning utvidgas emellertid derigenom, att jemväl andra arbetsgifvare få på motsvarande sätt försäkra sina arbetare och att arbetare kunna sjelfva taga försäkring. Då försäkringen i alla dessa fall är frivillig, kan man i fråga om mängden af de försäkringar, som komma att tagas i riks försäkringsanstalten, icke upprätta någon fullt tillförlitlig beräkning. Lika med de tillkallade sakkunnige anser jag emellertid sannolikt, att antalet försäkrade under den första tiden kommer att uppgå till högst omkring 100,000 arbetare, och att man för samma tid kan antaga omkring 500 skaderegleringsfall årligen.

Riks försäkringsanstaltens verksamhet kommer i hufvudsak att omfatta tvenne hufvudgrenar, nemligen *dels* de försäkringstekniska och statistiska arbeten, som erfordras för försäkringspremiernas bestämmande, *dels* regleringen af uppkomna skador. Med de senare göromålen, hvilka uppenbarligen delvis äro af juridisk natur, äro nära jemförliga meddelandet af utlåtanden i fråga om ersättning för olycksfall, som drabbat icke försäkrade arbetare, och pröfningen af särskild anordning, enligt hvilken arbetsgifvare vill på förhand sluta aftal med sina arbetare om ersättningen.

Ytterligare skulle riks försäkringsanstalten, om dess verksamhet skulle i alla afseenden blifva lika omfattande som motsvarande anstalters i andra länder, hafva att inkassera försäkringspremier, att utbetala lifräntor och andra ersättningar samt att förvalta de under årens lopp samlade fonderna. Det torde emellertid vara ändamålsenligt att, på sätt af de sakkunnige föreslagits och af postsparbanksstyrelsen tillstyrkts, uppdraga ifrågavarande göromål åt postsparbanken, som för mottagande af premier och utbetalande af ersättningar förfogar öfver omkring 2,650 öfverallt i landet

spridda kontor, och hvars styrelse både genom sin sammansättning och på grund af sin förutvarande verksamhet synnerligen väl lämpar sig för förvaltningen af sådana medel som förevarande fonder. Särskildt må erinras derom, att i nämnda styrelse ingå ledamöter, valda af Riksdagens fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret.

Af det anförda torde framgå, att riksförsäkringsanstalten bör vara fördelad i två byråer eller afdelningar, den ena för statistiska och försäkringstekniska ärenden, den andra för skaderegleringar och dermed jämförliga göromål, och att anstaltens styrelse alltså bör bestå af en chef och två afdelningsföreståndare, hvarjemte enligt de sakkunniges mening äfven en såsom sekreterare och ombudsman anställd tjänsteman skulle ega säte och stämma i styrelsen. Kostnaden för styrelsen med derunder lydande tjänstemän beräknas af de sakkunnige till 60,000 kronor årligen, deri inräknade de icke obetydliga utgifterna för tryckning af anstaltens publikationer. Det sålunda beräknade beloppet synes mig böra vara för ändamålet tillräckligt.

Då inkasseringen af försäkringspremier och utbetalningen af försäkringsbelopp skola ombesörjas af postsparbanken, erfordras för den så att säga lokala förvaltningen icke någon vidlyftig apparat. Det är dock oundgängligt, att riksförsäkringsanstalten förfogar öfver ombud, som i de särskilda orterna mottaga ansökningar om försäkring samt både i fråga om försäkrings meddelande och med afseende på skadereglering anställa sådana undersökningar och vidtaga sådana åtgärder, som kunna vara erforderliga. Af nära till hands liggande skäl torde hvarje ombuds verksamhet böra inskränkas till ett så begränsadt område som möjligt. I främsta rummet böra ombud utses, der försäkringar redan anmälts eller synas vara att förvänta, således i allmänhet för de orter, som innefatta betydande industricentra. Har ombud för en viss ort ännu icke utsetts, kan anmälan om försäkring ske omedelbart hos riksförsäkringsanstalten. Kostnaden för den lokala förvaltningen har af de sakkunnige beräknats till 25,000 kronor, emot hvilken kostnadsberäkning jag åtminstone för närvarande icke har något att erinra.

De nya göromål, som enligt den ifrågasatta anordningen skulle komma att åligga postsparbankens styrelse och tjänstemän äfvensom personalen vid postsparbankskontoren, måste, såsom af de sakkunnige framhållits, föranleda dels till någon ökning af tjänsternas antal, dels dertill, att särskild godtgörelse beredes innehafvarne af vissa nuvarande befattningar. Den för dessa ändamål samt för anskaffande af blanketter och

dylikt erforderliga årliga kostnaden har af de sakkunnige förslagsvis upptagits till 20,000 kronor, hvilket belopp dock, enligt hvad post-sparbanksstyrelsens yttrande gifver vid handen, möjligen är något för knappt tilltaget.

Sammanlagda kostnaden för ombesörjandet af den föreslagna olycksfallsförsäkringen skulle enligt de sakkunniges beräkningar uppgå till 105,000 kronor årligen. Äfven om detta belopp till äfventyrs skulle behöfva öfverskridas med ett eller annat tusental kronor, kunna dock de erforderliga utgifterna, utan statsverkets särskilda betungande, bestridas med en mindre del af ränteaufkastningen å den genom årliga afsättningar bildade arbetareförsäkringsfonden, hvilken redan för närvarande uppgår till öfver 9 millioner kronor.

Af hvad ofvan anförts framgår, att utskottet i allt väsentligt anslutit sig till den Kongl. propositionen. De smärre ändringar eller erinringar, som utskottet i öfrigt velat göra, skola anföras vid de särskilda paragrafer, till hvilka dessa ändringar eller erinringar anknyta sig.

I 1 § har utskottet infört ett nytt stycke af innehåll, att ansvarspligt icke åligger arbetsgifvaren, derest icke den skadade under minst åtta dagar före olycksfallet varit hos honom anställd. 1 §.

Utskottet har ingalunda förbisett, att det föreslagna stycket står i strid med den princip, på hvilken lagförslaget hvilar. Men samma invändning torde kunna göras mot bestämmelserna om viss väntetid och om ersättningsbeloppens begränsning, hvilka bestämmelser likasom ifrågavarande af utskottet föreslagna stadgande betingats af billighetshänsyn. Arbetsgifvaren, som ju enligt Kongl. Maj:ts förslag står en ganska betydande risk för hvarje hos honom anställd arbetare, en risk, hvarifrån han endast genom försäkring kan befria sig, bör hafva en viss tid på sig att anordna försäkringen. Arbetaren kan ju dessutom lida af något doldt lyte, som gör hans anställande i yrket mer än vanligt riskabelt, och sådant kan mången gång icke upptäckas utan läkareundersökning. Följden häraf skulle mången gång blifva, att arbetaren finge vänta någon kortare tid, innan arbetsgifvaren kunde bestämma sig för att anställa honom i sin tjänst. Nödig hänsyn så väl till arbetsgifvarens som arbetarens berättigade intresse

synes sålunda utskottet motivera den föreslagna inskränkningen i ersättningskyldigheten.

2 §. Bland de i 2 § uppräknade ersättningspligtiga yrken har utskottet af skäl, som ofvan anförts (sid. 34), upptagit jernvägs- och spårvägstrafik. Detta har föranlett någon rubbning i yrkesgruppernas numrering.

4 §. I 4 § har utskottet endast föreslagit en förändring i sak. Punkt 3:o litt. b) af §:en innehåller i den af Kongl. Maj:t föreslagna lydelsen, bland annat, att liffränta ej utgår till barn, som födes i ett efter olycksfallet slutet äktenskap, derest icke barnet är före olycksfallet afladt, och ej heller till oäkta barn, afladt efter olycksfallet. Då tidpunkten för aflelsen kan vara svår att bestämma, har utskottet föreslagit, att tidpunkten för barnets födelse i stället skulle vara den afgörande.

I öfrigt har utskottet i berörda punkt af §:en företagit en redaktionell förändring, som icke torde tarfva någon särskild förklaring.

5 §. Till första stycket af 5 § har utskottet, för undvikande af missförstånd vid §:ens tillämpning, fogat ett tillägg, afsedt att tydliggöra, att, derest skadad arbetare före olycksfallet varit behäftad med kroppsskada eller lyte, dessa kroppsfel vid bestämmandet af invaliditetsgraden icke få utan vidare sammanräknas med de genom olycksfallet orsakade skador.

10 §. Utskottet har icke funnit anledning föreslå någon förändring i denna §. Men utskottet vill vid densamma erinra om vigten af att den föreslagna statsanstalten kommer att administreras så, att den i vidsträcktaste möjliga mån tillgodoser försäkringstagarnes berättigade anspråk på en billig och ändamålsenlig försäkring. Utskottet förutsätter alltså, att anstalten kommer att bevilja kollektiva försäkringar under för arbetsgifvarne lämpliga former, äfvensom att s. k. korttids-försäkringar komma att i anstalten medgifvas.

21 §. Den i 21 § vidtagna obetydliga förändring är uteslutande af redaktionell art och afser endast att gifva ett mera rakt på sak gående uttryck för hvad §:en redan i den af Kongl. Maj:t föreslagna lydelsen innehåller.

27 §. Af skäl, som utskottet förut angifvit (sid. 34), har utskottet till lagförslaget fogat ytterligare en paragraf, som följaktligen betecknats såsom 27 §.

Öfvergångs-
bestämmelsen.

Slutligen har utskottet gifvit den föreslagna öfvergångsbestämmelsen en förändrad lydelse. Utskottet har nemligen ansett, att inrättandet af riksförsäkringsanstalten så nära sammanhänger med den arbetsgifvarne i förslaget pålagda ansvarspligt, att lagen icke borde få gällande kraft

förr, än denna anstalt är färdig att träda i verksamhet. Med anledning häraf har utskottet gifvit öfvergångsstadgandet en denna uppfattning motsvarande form.

Mot Kongl. Maj:ts förslag till lag om ändrad lydelse af 17 kap. 4 och 11 §§ handelsbalken har utskottet icke funnit något att erinra.

Sedan utskottet slutbehandlat det kongl. förslaget och ofvan omnämnda till utskottet hänvisade motioner, har till utskottets behandling öfverlemnats en af herr *Hj. Branting* i Andra Kammaren väckt motion, n:o 176, deruti motionären påyrkat:

*Herr
Brantings
motion.*

att i lagförslaget måtte inskjutas ett stadgande, innehållande i sak, att, derest arbetsgifvare, som icke enligt 10 § i förslaget täckt sin risk genom försäkring i riksförsäkringsanstalten, befunnes oförmögen att utgifva ersättning till skadad arbetare, denne måtte af statsmedel erhålla hvad som bruste, med rätt för staten att af arbetsgifvaren göra sig betäckt för dylikt utlägg;

att Riksdagen, med afslag å 4 § i det kongl. förslaget, ville i dess ställe antaga ett stadgande, af innehåll, att ersättning för olycksfall i arbete skulle utgå i rimligt förhållande till den skadades lön, antingen så, att lönen vid hvarje olycksfall individuellt uppskattades, eller så, att de ersättningsberättigade indelades i vissa löneklasser med fastställda olycksfallsräntor i ungefärlig öfverensstämmelse med en af motionären uppgjord tabell;

att orden »eller genom grof vårdslöshet» i andra stycket af 1 § i förslaget måtte utgå;

att väntetiden skulle nedsättas från 60 till 14 dagar;

att i förslaget måtte införas bestämmelser derom, att lifränta, som icke öfverstege 150 kronor, finge på ersättningstagarens yrkande utbytas mot det kapitalvärde, hvarför dylik ränta kunde i riksförsäkringsanstalten inköpas;

att, derest motionärens yrkande om ersättningsbeloppens höjande icke bifölles, i förslaget måtte införas ett mot 25 § i det af Andra Kammaren vid 1900 års riksdag antagna lagförslag svarande stadgande och

att följaktligen deremot stridande bestämmelser måtte ur förslaget utslutas;

samt att 26 § i det föreliggande förslaget måtte utgå.

Med afseende å herr Brantings motivering af ofvan återgifna förslag får utskottet hänvisa till motionens innehåll.

Utskottet har icke af motionen funnit anledning att frångå sina förut fattade beslut eller framställa något ytterligare förslag i den föreliggande frågan.

På grund af hvad utskottet sålunda anfört, får utskottet hemställa:

1:o) att Riksdagen, med förklarande, att Kongl. Maj:ts förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete icke kunnat oförändradt antagas, ville i anledning af såväl Kongl. Maj:ts berörda proposition som den af friherre Lagerbring i ämnet väckta motion, n:o 33, — med afslag å herr Lundbergs motion, n:o 34, herr P. Jönssons motion, n:o 169, herrar Kvarnzelius' och Broomé's motion, n:o 163 samt herr Brantings motion, n:o 176, — för sin del antaga följande

Lag

angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete.

Härigenom förordnas som följer:

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

1 §.

1 §.

Varder arbetare skadad till följd af olycksfall i arbetet, vare i de fall, som i 2 och 3 §§ afses, arbetsgifvaren pliktig att utgifva ersättning enligt de i denna lag stadgade grunder.

Varder arbetare skadad till följd af olycksfall i arbetet, vare i de fall, som i 2 och 3 §§ afses, arbetsgifvaren pliktig att utgifva ersättning enligt de i denna lag stadgade grunder.

Kongl. Maj:ts förslag.

Sådan ersättning utgår dock ej i något fall för skada, som den skadade uppsåtligen eller genom grof vårdslöshet sjelf ådragit sig, eller som uppsåtligen förorsakats af tredje man, der denne icke haft ledning af eller uppsigt öfver arbetet.

Med arbetare förstås i denna lag jemväl arbetsförman.

2 §.

Skyldighet att enligt 1 § utgifva ersättning åligge enskild arbetsgifvare, der han såsom yrke utöfvar någon här nedan omförmäld verksamhet, nemligen:

- 1) skogsafverkning, sågverks- eller brädgårdsrörelse;
- 2) upptagning af is eller torf;
- 3) grufdrift, sten- eller kalkbrytning, tegeltillverkning, bruksrörelse eller annan verksamhet, som afser tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster och ej är att anse såsom handtverk;
- 4) fabriksrörelse;
- 5) skeppsbyggeri-, bränneri-, bryggeri-, bageri-, slagteri-, mejeri- eller qvarnrörelse, som idkas på sådant sätt och i sådan omfattning, att den

Utskottets förslag.

Sådan ersättning utgår dock ej i något fall för skada, som den skadade uppsåtligen eller genom grof vårdslöshet sjelf ådragit sig, eller som uppsåtligen förorsakats af tredje man, der denne icke haft ledning af eller uppsigt öfver arbetet.

Ersättningskyldighet enligt denna lag åligge icke arbetsgifvaren, der ej den skadade under minst åtta dagar före olycksfallet varit hos honom anställd.

Med arbetare förstås i denna lag jemväl arbetsförman.

2 §.

Skyldighet att enligt 1 § utgifva ersättning åligge enskild arbetsgifvare, der han såsom yrke utöfvar någon här nedan omförmäld verksamhet, nemligen:

- 1) skogsafverkning, sågverks- eller brädgårdsrörelse;
- 2) upptagning af is eller torf;
- 3) grufdrift, sten- eller kalkbrytning, tegeltillverkning, bruksrörelse eller annan verksamhet, som afser tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster och ej är att anse såsom handtverk;
- 4) fabriksrörelse;
- 5) skeppsbyggeri-, bränneri-, bryggeri-, bageri-, slagteri-, mejeri- eller qvarnrörelse, som idkas på sådant sätt och i sådan omfattning, att den

Kongl. Maj:ts förslag.

kan anses med fabriksrörelse jemförlig;

- 6) boktryckeriverksamhet;
- 7) tillverkning af explosiva varor;
- 8) skorstensfejareverksamhet;
- 9) flottning;
- 10) lastning eller lossning af varor;
- 11) byggnadsverksamhet, derunder inbegripet jemväl utförande af väg- eller vattenbyggnad;
- 12) bergsprängning, jordschaktning, stensättning, murning, timring eller taktäckning;
- 13) utförande af elektriska ledningar eller af gas-, vatten- eller kloakledningar;

14) verksamhet, som afser att framställa, öfverföra eller fördela elektrisk kraft, äfvensom drivvande af gas- eller vattenledningsverk.

Ersättningskyldigheten omfattar skada till följd af olycksfall, som härflyter från utöfningen af arbetsgifvarens yrke.

I denna § afses ej verksamhet, som idkas allenast såsom binäring till jordbruk.

Utskottets förslag.

kan anses med fabriksrörelse jemförlig;

- 6) boktryckeriverksamhet;
- 7) tillverkning af explosiva varor;
- 8) skorstensfejareverksamhet;
- 9) flottning;
- 10) lastning eller lossning af varor;
- 11) jernvägs- eller spårvägstrafik;
- 12) byggnadsverksamhet, derunder inbegripet jemväl utförande af väg- eller vattenbyggnad;
- 13) bergsprängning, jordschaktning, stensättning, murning, timring eller taktäckning;

14) utförande af elektriska ledningar eller af gas-, vatten- eller kloakledningar;

15) verksamhet, som afser att framställa, öfverföra eller fördela elektrisk kraft, äfvensom drivvande af gas- eller vattenledningsverk.

Ersättningskyldigheten omfattar skada till följd af olycksfall, som härflyter från utöfningen af arbetsgifvarens yrke.

I denna § afses ej verksamhet, som idkas allenast såsom binäring till jordbruk.

3 §.

Utöfvar staten eller kommun på yrkesmessigt sätt någon i 2 § omnämnd verksamhet, vare staten eller kommunen ersättningskyldig enligt 1 § för skada till följd af olycksfall, som härflyter från utöfningen af den verksamhet.

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

4 §.

I ersättning enligt denna lag skall utgifvas:

1:o) om olycksfallet medfört väsentlig nedsättning af den skadades arbetsförmåga under mera än sextio dagar efter olycksfallet: en krona i sjukhjälp för hvarje dag från och med sextioförsta dagen intill dess den skadade blifvit från sådan nedsättning af arbetsförmågan återstald eller olycksfallet medfört för framtiden bestående förlust eller minskning af arbetsförmågan eller döden inträdt;

2:o) om olycksfallet medfört för framtiden bestående förlust eller minskning af arbetsförmågan: en årlig lifränta, i förra fallet å tre hundra kronor och i senare fallet å det lägre belopp, som svarar emot arbetsförmågans minskning, räknadt från och med sextioförsta dagen efter olycksfallet eller från den senare tidpunkt, då olycksfallet medfört för framtiden bestående förlust eller minskning af arbetsförmågan; dock att lifränta icke skall utgå i de fall, der ej arbetsförmågan blifvit nedsatt med minst en tiondedel;

3:o) om olycksfallet inom två år medfört döden:

a) begrafningshjälp med sextio kronor;

4 §.

I ersättning enligt denna lag skall utgifvas:

1:o) om olycksfallet medfört väsentlig nedsättning af den skadades arbetsförmåga under mera än sextio dagar efter olycksfallet: en krona i sjukhjälp för hvarje dag från och med sextioförsta dagen intill dess den skadade blifvit från sådan nedsättning af arbetsförmågan återstald eller olycksfallet medfört för framtiden bestående förlust eller minskning af arbetsförmågan eller döden inträdt;

2:o) om olycksfallet medfört för framtiden bestående förlust eller minskning af arbetsförmågan: en årlig lifränta, i förra fallet å tre hundra kronor och i senare fallet å det lägre belopp, som svarar emot arbetsförmågans minskning, räknadt från och med sextioförsta dagen efter olycksfallet eller från den senare tidpunkt, då olycksfallet medfört för framtiden bestående förlust eller minskning af arbetsförmågan; dock att lifränta icke skall utgå i de fall, der ej arbetsförmågan blifvit nedsatt med minst en tiondedel;

3:o) om olycksfallet inom två år medfört döden:

a) begrafningshjälp med sextio kronor;

Kongl. Maj:ts förslag.

b) till enka, så länge hon lefver ogift, en årlig lifränta af etthundra-tjugu kronor från dödsfallet och till hvarje minderårigt barn en årlig lifränta af sextio kronor från dödsfallet till dess det uppnått femton års ålder; dock att lifränta ej utgår till enka, när äktenskapet slutits efter olycksfallet, eller till barn, som födes i ett efter olycksfallet slutet äktenskap, derest icke barnet är före olycksfallet afadt, ej heller till oäkta barn, afadt efter olycksfallet, samt att, der lifräntor till efterlevande skulle sammanlagdt öfverstiga tre hundra kronor, de skola, i förhållande till hvad på en hvar lifräntetagare belöper, till detta belopp nedsättas, så länge anledningen till dylik nedsättning fortfar.

5 §.

Vid bedömandet, i hvad mån viss kroppsskada åstadkommit nedsättning af arbetsförmågan, skall hänsyn tagas ej blott till skadans beskaffenhet och inverkan på den skadades förmåga i allmänhet att genom arbete sig försörja, utan äfven till skadans inflytande på de särskilda färdigheter, som för drifvande af den skadades yrke må vara erforderliga, samt till den skadades ålder och kön.

I öfrigt skall tjena till ledning:

Utskottets förslag.

b) till enka, när äktenskapet slutits före olycksfallet, en årlig lifränta af etthundratjugu kronor från dödsfallet, så länge hon lefver ogift, och till hvarje minderårigt barn, som föds före olycksfallet eller födes efter olycksfallet i ett derförut slutet äktenskap, en årlig lifränta af sextio kronor från dödsfallet, till dess det uppnått femton års ålder; dock att, der lifräntor till efterlevande skulle sammanlagdt öfverstiga tre hundra kronor, de skola, i förhållande till hvad på en hvar lifräntetagare belöper, till detta belopp nedsättas, så länge anledningen till dylik nedsättning fortfar.

5 §.

Vid bedömandet, i hvad mån viss kroppsskada åstadkommit nedsättning af arbetsförmågan, skall hänsyn tagas ej blott till skadans beskaffenhet och inverkan på den skadades förmåga i allmänhet att genom arbete sig försörja, utan äfven till skadans inflytande på de särskilda färdigheter, som för drifvande af den skadades yrke må vara erforderliga, samt till den skadades ålder och kön. *Var den skadade vid olycksfallet behäftad med kroppsskada*

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

1:o att i allmänhet förlust af arbetsförmågan skall anses vara för handen vid fullständig sinnesslöhet eller vansinne, vid allmän förlamning, vid blindhet å båda ögonen, vid förlust eller fullständig förlamning af båda händerna eller af båda fötterna eller af en hand och en fot;

2:o att i allmänhet vid här nedan omförmälda skador nedsättningen af arbetsförmågan skall anses motsvara följande procent, nemligen:

vid allmän svaghet i själsförmögenheterna femtio procent; vid allmän kroppslig svaghet femtio procent; vid blindhet å ett öga jemte försvagad syn å det andra sjuttio procent; vid blindhet å ett öga tjugu procent; vid döfhet å båda öronen femtio procent; vid döfhet å ett öra tio procent; vid ljumskbräck femton procent; vid förlust af en hand eller fot jemte minskad rörlighet hos hand eller fot sjuttio procent; vid förlust af en hand eller fot femtio procent; vid förlust af alla fingrarna å en hand femtio procent; vid förlust af alla tårna å en fot tjugu procent; vid förlust af en tumme tjugufem procent; vid förlust af ett pekfinger femton procent.

eller lyte, skall hänsyn jemväl tagas till den mindre arbetsförmåga, som till följd deraf vid olycksfallet hos honom förefans.

I öfrigt skall tjena till ledning:

1:o att i allmänhet förlust af arbetsförmågan skall anses vara för handen vid fullständig sinnesslöhet eller vansinne, vid allmän förlamning, vid blindhet å båda ögonen, vid förlust eller fullständig förlamning af båda händerna eller af båda fötterna eller af en hand och en fot;

2:o att i allmänhet vid här nedan omförmälda skador nedsättningen af arbetsförmågan skall anses motsvara följande procent, nemligen:

vid allmän svaghet i själsförmögenheterna femtio procent; vid allmän kroppslig svaghet femtio procent; vid blindhet å ett öga jemte försvagad syn å det andra sjuttio procent; vid blindhet å ett öga tjugu procent; vid döfhet å båda öronen femtio procent; vid döfhet å ett öra tio procent; vid ljumskbräck femton procent; vid förlust af en hand eller fot jemte minskad rörlighet hos hand eller fot sjuttio procent; vid förlust af en hand eller fot femtio procent; vid förlust af alla fingrarna å en hand femtio procent; vid förlust af alla tårna å en fot tjugu procent; vid förlust af en tumme tjugufem procent; vid förlust af ett pekfinger femton procent.

*Kongl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

6 §.

Utländsk medborgares enka eller barn ege ej rätt till lifränta enligt denna lag, der de ej vid tiden för olycksfallet voro här i riket bosatta. För tid, hvarunder någon till lifränta enligt denna lag berättigad är bosatt utom riket, må han ej uppbära sådan ränta.

Från hvad ofvan i denna § är föreskrivet eger Konungen, under förutsättning af ömsesidighet, medgifva undantag för medborgare i visst land och för lifräntetagare, som i samma land äro bosatta.

För tid, hvarunder lifräntetagare undergår frihetsstraff eller tvångsarbete, må han ej uppbära lifräntan.

7 §.

Begravningshjälp skall utbetalas genast efter dödsfallet, sjukhjälp för hvarje kalendervecka å veckans sista dag samt lifränta för hvarje kalenderkvartal å första dagen af kvartalets sista månad, utan återbetalningsskyldighet i händelse under månaden rätten till lifräntan skulle upphöra eller sådant fall inträffa, att lifräntan icke får uppbäras.

8 §.

Skall, då arbetare skadats genom olycksfall, i följd deraf från kassa, som helt och hållet eller till väsentlig del bildats genom bidrag af arbetsgifvaren, utgå pension eller annat understöd, eller har arbetaren på arbetsgifvarens bekostnad blifvit mot olycksfall försäkrad på annat sätt än i 10 § afses, må från begravningshjälp eller sjukhjälp och lifränta, som det enligt denna lag åligger arbetsgifvaren att utgifva, afdragas hvad i anledning af olycksfallet för samma ändamål från kassan eller på grund af försäkringen utgår för tid, hvarunder ersättningsskyldighet åligger arbetsgifvaren.

Motsvarande afdrag må ega rum för skadestånd, som i följd af olycksfallet utbetalts enligt allmän lag eller särskild författning.

9 §.

Eger någon rätt till ersättning enligt denna lag, vare han ej deraf hindrad att hos arbetsgifvaren eller annan göra gällande det anspråk på skadestånd, som i följd af olycksfallet eljest skulle tillkomma honom

*Kongl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

enligt allmän lag eller särskild författning; dock att arbetsgifvaren må från dylikt skadestånd afdraga motsvarande ersättning, som enligt denna lag utgår.

Är annan än arbetsgifvaren skadeståndspliktig, vare arbetsgifvaren, sedan han tillsagt den skadeståndspligtige, i ersättningstagarens ställe berättigad att uttaga skadeståndet, för så vidt motsvarande ersättning enligt denna lag utgifvits.

10 §.

Genom statens försorg inrättas en riksförsäkringsanstalt för öfvertagande, på sätt nedan i denna § sägs, af arbetsgifvares ersättnings-skyldighet.

Arbetsgifvare vare berättigad att i riksförsäkringsanstalten försäkra sina arbetare mot olycksfall, som i denna lag afses, med den verkan, att arbetsgifvaren, så långt försäkringen räcker, varder från ersättnings-skyldighet enligt denna lag fri. Har sådan försäkring egt rum, må riksförsäkringsanstalten enligt de i 8 § stadgade grunder göra afdrag för utbetaldt skadestånd, så ock, sedan anstalten tillsagt arbetsgifvaren eller annan, som kan till utgifvande af skadestånd förbindas, i ersättningstagarens ställe uttaga skadeståndet, för så vidt motsvarande ersättning från anstalten utgår.

Är arbetsgifvare i anledning af inträffadt olycksfall skyldig att utgifva lifränta enligt denna lag, må han genom inköp i riksförsäkringsanstalten af dylik lifränta befria sig från betalningsskyldigheten och ege derefter, om annan är skadeståndspliktig, enahanda rätt att uttaga skadeståndet, som i nyss afsedda fall tillkommer riksförsäkringsanstalten.

11 §.

Varder arbetare skadad till följd af olycksfall i arbetet, skall om olycksfallet ofördröjligen göras anmälan hos arbetsgifvaren, arbetsföreståndaren eller arbetsförman. Den skadade vare ock, der han ej sjelf söker läkarevård, pliktig att underkasta sig vård af läkare, som arbetsgifvaren eller riksförsäkringsanstalten må tillkalla. Försummas något af

*Kongl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

hvad sålunda föreskrifvits och pröfvas skadan hafva förvärrats derigenom, att den skadade i följd deraf kommit att sakna lämplig vård, må den i denna lag stadgade ersättning med hänsyn dertill skäligen nedsättas.

12 §.

Inträffar olycksfall, som medfört eller skäligen kan antagas medföra döden eller annan påföljd, som enligt 4 § föranleder ersättning, åligge det arbetsgifvaren eller, om den skadade var stadd i arbete hos staten eller kommun, arbetsföreståndaren att, sedan han genom anmälan från arbetaren eller eljest erhållit kännedom om olycksfallet, derom ofördröjligen göra skriftlig anmälan hos polismyndigheten i orten. Är den skadade af arbetsgifvaren försäkrad på sätt i 10 § afses, skall uppgift derom och om försäkringens omfattning i anmälan intagas. Närmare föreskrifter om anmälan innehåll meddelas af Konungen. Då anmälan hos polismyndigheten göres, skall samtidigt eller, der sådant ej kan ske, så snart som möjligt derefter till samma myndighet insändas på arbetsgifvarens bekostnad anskaffadt läkarebetyg angående dödsorsaken eller skadans beskaffenhet och den skadades tillstånd; kan läkarebetyg ej utan oskäligen kostnad anskaffas, må i stället insändas intyg af prest i församlingen eller annan embets- eller tjänsteman i orten, af ordföranden i kommunalstämman eller ordföranden eller ledamot i kommunalnämnden eller af ledamot i häradsnämnden.

Har hos polismyndighet anmälan skett angående olycksfall, hvarom nu är sagdt, eller sådant olycksfall eljest kommit till polismyndighetens kännedom, skall denna så fort ske kan hålla undersökning om olycksfallet; dock att, der anmälan åtföljts af arbetsgifvarens behörigen under-tecknade förklaring, att olycksfallet inträffat under sådana omständigheter, att ersättning enligt denna lag skall utgifvas, undersökning erfordras allenast om polismyndigheten finner sådan nödig.

Polismyndighet, som i denna § afses, är å landet länsmannen, i stad, der poliskammare finnes, poliskammaren och i öfriga städer magistraten eller, der sådan ej finnes, stadsstyrelsen.

Polismyndigheten å landet eller i annan stad än Stockholm åligge att ofördröjligen aflemna de inkomna handlingarne äfvensom, der undersökning hållits, protokollet deröfver till Konungens befallningshafvande.

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

13 §.

Kraf om ersättning enligt denna lag skall, vid äfventyr af talans förlust, genom stämning eller genom påkallande af skiljeaftals tillämpning anhängiggöras emot arbetsgifvare inom två år och emot riksförsäkringsanstalten inom tre år, räknadt från olycksfallet eller, der fråga är om ersättning i anledning af dödsfall, från det döden inträdde. Hvad nu är stadgadt gälle dock ej, der parterna under sagda tid träffa aftal om ersättningen eller öfverenskomma att hänskjuta frågan om ersättning till slutligt afgörande af skiljemän.

14 §.

Rätt domstol för upptagande af tvist om ersättning enligt denna lag är allmän underrätt i den ort, der olycksfallet inträffat eller der den, som sökes, har sitt bo och hemvist.

Är sådan tvist hos domstol anhängiggjord, infordre rätten eller domaren protokoll och öfriga handlingar, som i 12 § omförmålas.

Finnes uppenbart, att svaranden utan fog uppehåller saken, eller angår, när detta ej är händelsen, tvisten allenast ersättningens belopp, ege rätten, på kärandens yrkande, förordna, i förra fallet att ett skäligt belopp, ej understigande hvad svaranden må hafva medgifvit, och i senare fallet att det ostridiga beloppet skall utbetalas till käranden i afräkning på hans fordran; dylikt förordnande må af svaranden öfverklagas i samma ordning som slutligt utslag.

Har rätten föreskrifvit förskottsbetalning efter ty nu är sagdt, gånge sådant beslut i verkställighet lika som laga kraft egande dom. Slutligt utslag, hvarigenom rätten ålagt svaranden betalningsskyldighet, gånge på enahanda sätt i verkställighet, der ej rätten annorlunda förordnat.

15 §.

Är den skadade icke af arbetsgifvaren försäkrad på sätt i 10 § afses, må parterna, när de derom öfverenskomma, så ock, sedan tvist om ersättningen hos domstol eller genom påkallande af skiljeaftals tillämpning anhängiggjorts, domstolen eller skiljemännen från riksförsäkringsanstalten inhemta utlåtande, huruvida det arbete, hvori den skadade var stadd, är sådant, som i denna lag afses, eller i hvad mån kroppsskadan

*Kongl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

må anses hafva åstadkommit nedsättning i arbetsförmågan; sådant utlåtande skall af riks försäkringsanstalten kostnadsfritt meddelas.

16 §.

Yppas, sedan ersättning till skadad arbetare blifvit genom domstols eller skiljemäns slutliga beslut eller genom aftal bestämd, väsentlig förändring i de förhållanden, hvilka voro afgörande för ersättningens bestämmande, må inom två år från beslutets eller aftalets dag talan om jemkning i ersättningen anhängiggöras. Rätt domstol för sådan talans upptagande är den underrätt, som dömt om ersättningen, eller, der ersättningen bestämts af skiljemän eller genom aftal, allmän underrätt i den ort, der olycksfallet inträffat. Jemkning må ej afse ersättning, som belöper på tiden före den dag, då talan anhängiggjordes genom delgifvande af stämning eller genom påkallande af skiljeaftals tillämpning; sökes jemkningen af den ersättningsskyldige, må den ej heller verka rubbning i rätten till ersättning, som före sagda dag förfallit till betalning.

17 §.

Afträdes arbetsgifvares egendom till konkurs, skall utdelningen för fordran å lifränta enligt denna lag ske efter sammanlagda beloppet af räntans kapitalvärde den dag, som för utdelning i konkursen bestämd är eller å hvilken dessförinnan betalning får uppbäras, och af den lifränta, som belöper på tiden intill nämnda dag, jemte laga ränta å den del deraf, som enligt 7 § må före samma dag förfalla till betalning.

Är fråga om lifränta åt skadad arbetare, må utdelningen för räntans kapitalvärde ej af arbetaren lyftas, utan skall med det belopp, som å kapitalvärdet utgår, genom konkursförvaltningens försorg åt arbetaren inköpas lifränta i riks försäkringsanstalten; hvad nu är sagdt gälle dock ej, der den lifränta, som i riks försäkringsanstalten skulle erhållas, understiger sextio kronor om året.

18 §.

Försummar arbetsgifvare att vid anfordran betala lifränta, som förfallen är;

eller nedlägger enskild arbetsgifvare sin rörelse;

*Kongl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

eller flyttar han utrikes;
 eller öfvergår hans rörelse på annan i följd af dödsfall eller genom öfverlåtelse;

eller sättes hans rörelse under liiquidation;

må lifröntetagare, hvilkens fordran grundar sig på skriftligt aftal eller på laga kraft egande slutligt beslut, hos öfverexekutor söka föreläggande för arbetsgifvaren eller för hans sterbhusdelegare att för lifröntan hos öfverexekutor ställa pant eller borgen efter ty i 48 § ut-sökningslagen sägs. Grundar sig ansökningen derpå, att arbetsgifvaren försummat att vid anfordran betala lifränta, som förfallen är, skall föreläggandet innehålla, att arbetsgifvaren befrias från skyldigheten att ställa pant eller borgen, om han inom viss af öfverexekutor bestämd tid, minst en och högst två veckor från föreläggandets delgifning, visar, att den förfallna lifröntan jemte laga ränta derå och ersättning för kostnader till belopp, som af öfverexekutor i föreläggandet utsättes, blifvit gulden.

Försämras den ställda säkerheten, ege lifröntetagaren på lika sätt äska ställande af ny säkerhet.

Ej må borgen af öfverexekutor godkännas, der den ej är ingången såsom för egen skuld.

Ställes ej säkerhet inom förelagd tid, skall öfverexekutor ålägga gäl-denären att utgifva sammanlagda beloppet af lifröntans kapitalvärde den dag, då betalning sker, och af den lifränta, som belöper på tiden intill nämnda dag, jemte laga ränta å den del deraf, som enligt 7 § må före samma dag förfalla till betalning. Hvad gälldenären förpligtats utgifva låte öfverexekutor ofördröjligen uttaga.

Beträffande dylikt måls handläggning och klagan öfver öfverexe-kutors beslut gälle i tillämpliga delar hvad om lagsökning för gäld är stadgadt; dock att, der målet blifvit såsom tvistigt till domstol förvisadt, domstolen allenast har att utlåta sig om betalningsskyldigheten, hvar-efter sökanden eger hos öfverexekutor anmäla målet till fortsatt hand-läggning.

Är fråga om lifränta åt skadad arbetare, må hvad å lifröntans kapi-talvärde influtit ej af arbetaren lyftas, utan skall dermed genom öfver-exekutors försorg åt arbetaren inköpas lifränta i riks-försäkringsanstalten; hvad nu är sagdt gälle dock ej, der den lifränta, som i riks-försäkrings-anstalten skulle erhållas, understiger sextio kronor om året.

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

19 §.

Med lifrantas kapitalvärde förstås i 17 och 18 §§ det belopp, hvarför dylik ränta kan inköpas i riks försäkringsanstalten.

20 §.

Rätt till ersättning enligt denna lag kan ej öfverlätas och må förty ej för gäld i mät tagas.

21 §.

Arbetsgifvare, som vill enligt särskild anordning träffa aftal med arbetare om ersättning, som i anledning af framtida olycksfall skall utgifvas, ege underställa den anordning riks försäkringsanstaltens pröfning. Ej må anordningen godkännas, der ej riks försäkringsanstalten, efter erforderliga upplysningars inhemtande, finner dess bestämmelser vara för arbetarne fördelaktiga. Aftal, som skriftligen ingås i öfverensstämmelse med godkänd anordning, vare gällande. Godkännande må när som helst återkallas, men återkallelse verkar ej rubbning i giltigheten af aftal, som träffats innan arbetsgifvaren erhållit kännedom om återkallelsen.

Slutes annorledes, än ofvan i denna § är sagdt, aftal om ersättning, som med anledning af olycksfall skall utgifvas, vare det aftal emot ersättningstagaren utan verkan,

21 §.

Arbetsgifvare, som vill enligt särskild anordning träffa aftal med arbetare om ersättning, som i anledning af framtida olycksfall skall utgifvas, ege underställa den anordning riks försäkringsanstaltens pröfning. Ej må anordningen godkännas, der riks försäkringsanstalten, efter erforderliga upplysningars inhemtande, finner dess bestämmelser vara för arbetarne *ofördelaktiga*. Aftal, som skriftligen ingås i öfverensstämmelse med godkänd anordning, vare gällande. Godkännande må när som helst återkallas, men återkallelse verkar ej rubbning i giltigheten af aftal, som träffats innan arbetsgifvaren erhållit kännedom om återkallelsen.

Slutes annorledes, än ofvan i denna § är sagdt, aftal om ersättning, som med anledning af olycksfall skall utgifvas, vare det aftal emot ersättningstagaren utan verkan,

*Kongl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

så framt det ej skriftligen slutits efter olycksfallet eller, då fråga är om begrafningshjälp eller om lifränta åt skadad arbetares efterlevande, efter det den skadade afled; afser aftalet, att i stället för lifränta åt skadad arbetare skall på en gång erläggas visst belopp, vare det ej gällande, utan så är att lifräntans belopp skulle understiga sextio kronor om året.

så framt det ej skriftligen slutits efter olycksfallet eller, då fråga är om begrafningshjälp eller om lifränta åt skadad arbetares efterlevande, efter det den skadade afled; afser aftalet, att i stället för lifränta åt skadad arbetare skall på en gång erläggas visst belopp, vare det ej gällande, utan så är att lifräntans belopp skulle understiga sextio kronor om året.

22 §.

Försummar arbetsgivare eller arbetsföreståndare att i föreskrifven ordning göra anmälan eller insända läkarebetyg eller annat intyg, hvarom i 12 § är sagdt, böte från och med fem till och med två hundra kronor. Meddelar någon i sådan anmälan mot bättre vetande oriktig uppgift, straffes med böter från och med tjugufem till och med ett tusen kronor, der ej å förseelsen straff är i allmänna strafflagen utsatt.

Böter, som enligt denna § ådömas, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

23 §.

Vill arbetsgivare, som utöfvar annan verksamhet, än i denna lag afses, genom försäkring i riksförsäkringsanstalten bereda ersättning enligt de i denna lag stadgade grunder för skada till följd af olycksfall, som härflyter från utöfningen af den verksamhet, vare dertill berättigad. Har sådan försäkring egt rum, skall hvad i denna lag finnes stadgadt hafva motsvarande tillämpning.

24 §.

Arbetare ege, ehvad han är stadd i sådant arbete, som i denna lag afses, eller ej, genom försäkring i riksförsäkringsanstalten bereda sig ersättning enligt de i denna lag stadgade grunder för skada till följd af

*Kongl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

olycksfall i arbetet. Rätt till ersättning på grund af sådan försäkring kan ej öfverlätas och må förty ej för gäld i mät tagas.

25 §.

Afgifterna för försäkring af arbetare i riksförsäkringsanstalten skola bestämmas till de belopp, som med hänsyn till arbetets farlighet i allmänhet och till de särskilda förhållanden, under hvilka det bedrifves, efter försäkringstekniska grunder pröfvas vara erforderliga för betäckande af de risker, som försäkringen afser. Kostnaderna för riksförsäkringsanstaltens organisation och förvaltning bestridas af statsmedel.

26 §.

De närmare föreskrifter, som, utöfver hvad denna lag innehåller, må erfordras med afseende å riksförsäkringsanstaltens verksamhet, meddelas af Konungen.

27 §.

Genom denna lag upphäfvast de i lagen angående ansvarighet för skada i följd af jernvägs drift den 12 mars 1886 meddelade bestämmelser om skyldighet för jernvägs egare eller innehafvare att utgifva ersättning, då i följd af jernvägs drift arbetare eller arbetsförman, som är stadd i jernvägens tjänst eller arbete, under förrättandet deraf varder dödad eller skadad; dock att sagda bestämmelser fortfarande skola i stället för stadgandena i denna lag ega tillämpning i afseende å arbetare eller arbetsförman, som vid den tid, då denna lag träder i kraft, var i jernvägs tjänst eller arbete anställd.

Kongl. Maj:ts förslag.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1903, men eger ej tillämpning i fråga om olycksfall, som derförinnan inträffat.

Utskottets förslag.

Denna lag träder i kraft å tid, som af Konungen bestämmes, sedan den i 10 § omförmälda riks-försäkringsanstalt blifvit inrättad, men eger ej tillämpning i fråga om olycksfall, som före nämnda tid inträffat.

2:o) under förutsättning, att hvad utskottet ofvan under 1:o) hemställt vinner Riksdagens bifall, att Riksdagen måtte antaga följande af Kongl. Maj:t föreslagna

L a g

om ändrad lydelse af 17 kap. 4 och 11 §§ handelsbalken.

Härigenom förordnas, att 17 kap. 4 och 11 §§ handelsbalken skola erhålla följande ändrade lydelse:

4 §.

Är gäldbunden man död, och hafver någon försträckt penningar, eller varor, till hans begrafning; det skall först gäldas, sedan det gods afskildt är, som förr är sagdt. Dernäst den kostnad, som å egendomens uppteckning skäligen gjord är, sedan läkarelön, läkedom och föda under den dödas sista sjukdom, deras arfvode, som honom deri skött hafva, så ock betjenters och tjenstehjons lön för sista året, annan arbetares dagspenning eller aflöning för sista tre månaderna samt sådan begrafningshjelp eller för de sista tre månaderna upplupen sjukhjelp eller lifränta, som det enligt lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete åligger gäldenären att utgifva.

11 §.

Derefter skola, utan förmånsrätt sig emellan, gäldas: kyrkors, fattigkassors och socknemagasiners fordringar hos deras föreståndare; kronans, Rikets Ständers, städers och allmänna af Konungen stadfästade kassors, penningeverks och inrättningsars fordringar hos de tjenstemän, som äro satte att deras inkomster uppbära, för hvad af sådan uppbörd hos dem innestår; så ock fordringar i öfrigt hos kronans embets- eller tjenstemän för egendom, som desse, i och för embete eller tjenst, emottagit. Har ersättning af allmänna medel utgått för hvad embets- eller tjensteman tillgripit och förskingrat, skall, der kronan af honom söker sitt åter, den fordran utgå med förmånsrätt, som nu är sagd.

Sedan uttages fordran å sådan på tiden efter konkursens början belöpande sjukhjälp eller lifränta, som det enligt lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete åligger gäldenären att utgifva.

Stockholm den 26 mars 1901.

På utskottets vägnar:

GUST. LAGERBRING.

Reservationer:

af herrar friherre *Lagerbring*, greve *Hamilton*, *Björklund*, *Asker*, *Göthberg* och *Trolle*, hvilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag i 1 § oförändradt;

af herr *Asker*, som anført:

»Bland de skilda slag af verksamhet, som enligt det föreliggande förslaget skola inordnas under lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, förekommer jemväl *skogsafverkning*. Det särskilda utskott, som vid 1900 års riksdag afgaf betänkande i ämnet, afstyrkte en i sådant syfte då väckt motion af skäl, bland annat, att, enär jordbrukets binäringar vore undantagna från lagens bestämmelser, redan deruti låge en betänklighet för skogshandteringens upptagande i lagen; att det i många fall skulle föranleda till svårlösta tvister, huruvida ett förekommande skogsarbete vore att anse såsom sådan binärning eller icke, samt att beskaffenheten af de ackordsaftal, som inom skogshandteringen förekomme, jemväl lade hinder i vägen för att på detta verksamhetsområde tillämpa lagen.

Med åberopande af dessa skäl och de betänkligheter i öfrigt, som vid frågans behandling under nästlidna års riksdag framhållits, har jag ansett, att utskottet bort hemställa, att skogsafverkning måtte från lagens bestämmelser uteslutas»;

af herr *P. Jönsson* emot utskottets beslut att afstyrka bifall till den af honom väckta motionen, n:o 169;

af herrar *Spånberg* och *Sandwall*, som anført:

»Det vid 1900 års riksdag tillsatta särskilda utskottet för behandling af förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete föreslog och Andra Kammaren antog följande moment i 4 §:

»Sjukhjälp eller liffränta åt skadad arbetare skall åt manlig för tiden, intill dess han fyllt aderton år, samt åt qvinlig arbetare utgå med allenast tre fjerdedelar af de ofvan i denna § stadgade belopp.»

I det af regeringen nu framlagda förslaget återfinnes emellertid icke detta moment, och vårt yrkande att samma skulle inflyta i det betänkande, som årets särskilda utskott nu affattat, har icke vunnit utskottsmajoritetens bifall. Vi få därför reservera oss mot utskottets förslag i denna paragraf och yrka, att omskrifna moment införas i lagförslaget»;

af herr *Lundberg*, som anført:

»Utskottet, som i det hela välvilligt behandlat min i ämnet väckta motion, har emellertid funnit en lagstiftning i den af mig angifna riktningen icke vara önskvärd.

Såsom skäl för denna sin åsigt, i hvad min motion afser skadeersättningens bestämmande till ett visst kapitalbelopp att i regel för en gång utbetalas till den skadade arbetaren, anmärker utskottet, att en dylik anordning skulle vara olämplig i de fall, att arbetsgifvaren icke förmådde utan större olägenhet på en gång utgifva en större penningsumma eller att arbetaren saknade nödig förtänksamhet att på ett klokt sätt förvalta densamma.

Jag megifver gerna, att det för en mindre arbetsgivare blir svårt att på en gång utbetala ett belopp på 3,000 à 4,000 kronor, men jag tror, att det för samma mindre arbetsgivare blir lika svårt, om icke svårare, att under en lång följd af år utbetala en lifränta å 200 à 300 kronor. Beloppet skulle ock i förra fallet blifva vida mindre än det kapital, för hvilket den i det senare fallet utgående lifräntan skulle kunna i riks försäkringsanstalten inköpas.

Herr P. Jönsson i Färeköp har i sin motion, n:o 169, hvilken synes mig mycket beaktansvärd, framhållit det orättvisa i att i en lag sådan som den föreslagna likställa den mindre industrien med storindustrien, hvilket åter af utskottet bemötes med, bland annat, den anmärkningen, att smärre yrkesidkare kunna genom försäkring utan allt för stora kostnader täcka sin risk.

Då nu utskottet mot mig framhåller svårigheten för en mindre arbetsgivare att med ett visst kapitalbelopp godtgöra sin i arbetet skadade arbetare, kan jag med fullt fog emot utskottet sjelft vända nyssnämnda anmärkning. »Den mindre yrkesidkaren kan ju genom försäkring utan allt för stora kostnader täcka sin risk.»

All lagstiftning om arbetsgifvares ansvarspligt för skador, som drabba hans arbetare i följd af olycksfall i arbetet, förutsätter med nödvändighet, att arbetsgifvaren må kunna genom försäkring täcka sin risk. Gör han det, medför för honom skadeersättningens bestämmande till ett visst kapitalbelopp icke större svårighet än ersättningens utgående i lifränta. Men i förra fallet blifva riskpremierna *lägre* än i det senare fallet, hvilket för arbetsgifvaren innebär en bestämd fördel.

Under förutsättning, att arbetsgifvaren genom försäkring skyddar sig mot den risk, som hvarje lagstiftning i förevarande ämne kommer att pålägga honom, är ock det af utskottet anförda exemplet om den skadade arbetaren, som utan att efterlemna enka och barn aflede kort tid efter kapitalets utbetalande, i förhållande till arbetsgifvaren utan all betydelse. Kapitalet komme, det är sant, hufvudsakligen den affidnes borgenärer eller

aflågsnare arfvingar till godo. Men, om det föreliggande lagförslaget blefve lag, komme under samma förutsättning ett än större kapital att tillfalla riksförsäkringsanstalten! Någon fördel skulle i det ena fallet, jemfördt med det andra, icke tillskyndas *arbetsgifvaren*.

När utskottet i sin kritik af min motion vidare säger, att arbetsgifvaren mycket lättare kan beräkna sin årliga risk, om ersättningarna utgå i form af lifränta, och att denna risk fördelar sig på en längre tid, förstår jag icke utskottet. Det af mig förordade systemet bestämmer ju en *mindre* kapitalersättning än den, som motsvaras af den utaf utskottet föreslagna lifräntan, hvadan premierna, i fall af försäkring, enligt det förra systemet blifva *lägre*, om ock något vexlande med antalet under det ena eller andra året inträffade olycksfall, än enligt systemet med lifräntor. I båda fallen äro de för ett visst år inbetalade premierna afsedda att *till fullo* täcka ersättningarna för de olycksfall, som under året inträffat. Man kan således icke säga, att arbetsgifvarens risk i det ena eller andra fallet fördelar sig på en längre tid.

Beträffande åter lämpligheten, i förhållande till arbetarne sjelfva, af ersättningarnas utgående med ett visst kapitalbelopp i stället för i lifränta erkänner jag, att fall kunna inträffa, då det vore olämpligt, att ett kapital på några tusen kronor blefve till en skadad arbetare på en gång utbetaldt. Jag har därför i min motion ock antydt, att ersättningarnas utbetalande med ett visst kapitalbelopp skulle vara endast regel och att undantag derifrån skulla få gifvas. Den af mig åberopade danska lagen medgifver arbetareförsäkringsrådet rätt att under vissa förutsättningar föreskrifva, att lifränta skall för det bestämda skadeståndsbeloppet inköpas. Så kunde här ock ske eller bestämmelse lemnas om rätt för den reglerande myndigheten att i förekommande fall föreskrifva, att skadeståndsbeloppet borde förvaltas af i laga ordning förordnad god man. Härigenom skulle i de flesta fall förekommas, att en oordentlig, skadad arbetare inom kort förslösade den bekomna ersättningen.

Utskottets fruktan, att den skadade arbetaren skulle genom bristande förtänksamhet komma att förslösa sitt kapital och slutligen falla fattigvården till last synes mig ej heller välgrundad. Den af Hj. Gullberg verkställda statistiska utredningen rörande olycksfall i arbete utvisar, att antalet skadade arbetare, som år 1897 här i landet åtnjöto fattigunderstöd i anledning af olycksfall i arbetet och tillhörde de i lagförslaget afsedda yrkena, utgjorde allenast 102, deraf 71 med varaktigt understöd och 31 med tillfälligt understöd. Af de förra åtnjöto 3 full försörjning hela året,

20 sådan försörjning kortare tid, 39 delvis försörjning hela året och 9 sådan försörjning kortare tid. Dessa tal, i hvilka äro inberäknade äfven de skadades familjemedlemmar, som i följd af familjefadrens olycksfall nödgats söka fattigunderstöd, bekräfta på ett slående sätt uppgiften i min motion, att de skador, som i arbetet drabba arbetaren, sällan äro af den svåra beskaffenhet, att den skadade deraf urståndsättes att fullt försörja sig sjelf, och än mera sällan så svåra, att de betaga den skadade möjlighet att i väsentlig eller åtminstone någon mån genom eget arbete till sitt uppehälle bidraga. Och uppenbart är, att antalet af förberörda understödstagare skall betydligt minskas, sedan arbetsgifvarne blifvit ålagda ersättningsskyldighet för skador till följd af olycksfall i arbetet, låt äfven vara, att en eller annan arbetare, om ersättningen bestämmes att utgå på en gång, förslösar sitt erhållna kapital och slutligen faller fattigvården till last.

I öfrigt förefaller det mig, som om utskottets farhåga för utbetalande af en kapitalersättning för en gång åt en skadad arbetare icke vore så allvarsamt menad. Enligt 17 och 18 §§ i det af utskottet tillstyrkta lagförslaget *skall* i der afsedda fall lifränta, der den komme att understiga 60 kronor om året, utbytas mot kapitalersättning till den skadade arbetaren, och enligt 21 § i lagförslaget *må* i stället för lifränta åt arbetaren kunna på en gång erläggas visst belopp, då lifräntan skulle understiga 60 kronor om året. Kapitalvärdet å en lifränta om 60 kronor till en 25 år gammal arbetare utgör efter en räntefot af 3 1/2 % enligt de i 19 § i lagförslaget angifna grunder 1,229 kronor 40 öre. Jemlikt utskottets eget förslag skulle således en i ringa grad skadad arbetare kunna få skadeersättningen till sig utbetalad på en gång med ett visst belopp, hvilket ofta komme att öfverstiga ett tusen kronor. Enligt det af mig förordade systemet skulle den skadade arbetaren vid inträffad högre grad af invaliditet visserligen bekomma ett än högre belopp, men den i högre grad skadade arbetaren är i allmänhet försigtigare i sitt lefnadssätt än den, som är mindre skadad, likasom han nog äfven blir mera rädd om ett större kapital än om ett mindre. Faran för att denne i högre grad skadade arbetare skulle förslösa sitt kapital och derpå komma fattigvården till last är för den skull säkert icke större, än samma fara är i fråga om de arbetare, som enligt utskottets förslag skulle få på en gång lyfta sin skadeersättning med ett något mindre belopp.

Det må ock emot utskottet framhållas, att förevarande ämne bör bedömas och behandlas såsom en ren skadestånd- eller ersättningsfråga,

hvilken med den allmänna fattigvården ej har något som helst sammanhang. Arbetsgifvaren har ingen försörjningsskyldighet i förhållande till sin skadade arbetare. Han skall hålla arbetaren skadeslös för den inträffade skadan, men saknar skyldighet att se till, huru arbetaren förvaltar det bekomna skadeståndet.

Hvad slutligen angår sättet för reglerandet af ersättningarna för inträffade skador till följd af olycksfall i arbete samt pröfning af uppkomna stridiga skadeståndsanspråk, har jag saknat anledning att i frågans nuvarande läge derom framställa något detaljeradt förslag. Jag har endast velat framhålla det danska arbetareförsäkringsrådet såsom en god förebild, hvilken ju icke behöfver i allt följas. Så kunde t. ex., om för hvart län erfordrades en särskild nämnd, denna lämpligen bestå af en utaf Konungens befallningshafvande för viss tid utsedd jurist, hvilken fungerade såsom ordförande, och af fyra ledamöter, deraf förste provinsialläkaren och ortens yrkesinspektör i nämnden ingingo såsom sjelfskrifne samt de två andre utsågos för hvart särskildt olycksfall, en af arbetsgifvaren och en af den skadade arbetaren. All för hvart särskildt fall önskvärd sakkunskap skulle helt visst i en så sammansatt nämnd finnas företrädd. För vinnande åter af nödig enhet i frågornas afgörande kunde vissa frågor, t. ex. om graden af inträffad invaliditet och huruvida ersättningsskyldighet i en viss handtering åläge arbetsgifvaren eller ej, få dragas under pröfning af en för hela riket gemensam nämnd, hvilken ock hade att på derom särskildt gjord framställning lemna utlåtande i sistnämnda ämne.

Huru än lagstiftningen blir i förevarande ämne ordnad, torde den samma alltid komma att i ett eller annat afseende medföra olägenheter och obehag. Enligt min uppfattning, hvilken jag icke finner vara af utskottet vederlagd, har emellertid den danska lagstiftningen i ämnet bestämda företräden framför det till Riksdagen öfverlemnade lagförslaget, som närmast öfverensstämmer med den tyska lagstiftningen. Den danska lagen är af yngre datum än den tyska och fans ännu icke till vid tiden för förarbetena till de för Riksdagen tid efter annan framlagda lagförslagen i ämnet. Det synes mig vid sådant förhållande vara skäl att taga i öfvervägande, om icke formerna för arbetsgifvarnes lagbestämda ersättningsskyldighet lämpligen kunna och böra ordnas på annat sätt, än nu blifvit föreslaget, och så, att olägenheterna och obehagen af ifrågavarande lagstiftning blifva de minsta möjliga för såväl arbetsgifvarne som arbetarne, hvilka båda ju af samma lagstiftning närmast beröras.

På grund af hvad jag sålunda anfört och under åberopande i öfrigt af innehållet i min i ämnet väckta motion, tillåter jag mig vördsamt hemställa om bifall till denna min motion;

af herr *Benedicks*, som anfört:

»Vid det utlåtande, som under nästlidet års riksdag särskilda utskottet afgaf i anledning af Kongl. Maj:ts då framlagda proposition i hufvudsakligen samma syfte som den nu förevarande, fans fogad en af mig och edamoten af Riksdagens Första Kammare K. Falk afgifven reservation, i hvilken lemnades en jämförelsevis utförlig framställning af åtskilliga skäl, som kunna anföras mot den ifrågasatta lagstiftningen. Att nu återupptaga denna framställning i dess helhet anser jag icke nödigt, men tillåter mig att till stöd för min från utskottets flertal afvikande mening i föreliggande fråga återgifva hufvudpunkterna i densamma, dervid knytnande en del erinringar i öfrigt.

Detta förslag hvilat icke på sunda juridiska principer, utan är bygd på en fullkomligt socialistisk åskådning och syftar till orättvis beskattning af en klass till förmån för en annan.

Förslaget innebär ett högst väsentligt afsteg från den urgamla och allt hitintills i vårt land såsom regel gällande grundsats, att rätt till skadestånd erkännes blott under förutsättning, att annan varit vållande till skadan, och endast mot den, som skadan vållat, samt att sträng bevisning erfordras rörande skadans storlek. Kongl. Maj:t har ock, jemväl i år, underlåtit att angifva någon inre grund, hvarför en sådan börda borde läggas på arbetsgifvaren. Icke finnes en sådan grund i arbetsaftalets natur, ty detta är fritt, icke i arbetarens val af yrke, ty valet sker med full sjelfbestämning, och ej heller deri, att arbetsgifvarne skulle hafva mera behof af arbetarne än desse af de förre; lörens storlek anses ju vara uttryck för deras behof af hvarandra. Vid granskning af fjolårets förslag anförde äfven en ledamot af högsta domstolen, att detsammes princip vore »en nybildning på privaträttens område, hvilken näppeligen kan sägas stå i öfverensstämmelse med hittills allmänneligen vedertagna rättsgrundsatser».

Den socialistiska orättvisan i förslagets grund har visat sina verkningar i detsammes affattning, ty alltigenom preglas denna af orättvisa mot arbetsgifvaren, såsom framgår t. ex. *deraf att*, såsom redan förra året af en reservant påpekades, arbetsgifvare i fråga om skyldigheten att utgifva skadestånd blifvit strängare förpligtad än den, som annan dödat, i

det att den senare är pliktig utgifva skäligt skadestånd till maka eller barn efter den dödade endast, om de genom dennes frånfälle komma att sakna nödigt underhåll, men något sådant vilkor icke finnes föreskrifvet i fråga om arbetsgifvare; *deraf* att ersättning skall utgå, jemväl om olyckan föranledts af öfvermåttig naturhändelse. Nästlidet års särskilda utskott föreslog i detta afseende en förändring, hvilken ock vann Andra Kammarens bifall;

af 7 §, enligt hvilken arbetsgifvare kan få erlægga lifränta under tid intill en månad, utan att någon som helst rätt till sådan ränta förefinnes;

af 14 §, der arbetsgifvaren ålägges betalning af belopp, som icke genom laga kraft egande dom utdömts; samt

af 18 §, der det föreskrifves, att bland annat underlåtenhet att vid anfordran betala förfallen lifränta, flyttning utrikes och rörelses öfvergång på annan i följd af dödsfall kunna medföra utmätning af hela räntans kapitalvärde. Visserligen har i denna punkt så till vida en förbättring skett i förhållande till fjolårets förslag, som jemväl i det förstnämnda fallet berörda påföljd kan undvikas genom ställande af pant eller borgen, men det anstånd (minst 1, högst 2 veckor), som lemnats för sådan åtgärds vidtagande, är kortare, än som kan behövas t. ex. för anskaffande af in-teckningssäkerhet. Synnerligen obillig förefaller bestämmelsen, att, då rörelse på grund af innehafvarens död öfvergår till ett sterbhus, sterbhusdelegarne skola nödgas att just vid denna tidpunkt, då deras ekonomiska förmåga ofta i allt fall tages starkt i anspråk, ställa pant eller borgen för de lifräntor, som ålegat arflåtaren, eller ock utgifva deras kapitalvärden. Härigenom skulle ofta kunna framtingas en för arbetarne ej mindre än för arbetsgifvarne ofördelaktig realisation.

Orättvisa mot såväl arbetare som arbetsgifvare ligger i det sätt, hvarpå lagens omfattning blifvit bestämd. Derest sådan lagstiftning som den förevarande alls skall förekomma, synes det mig vara en uppenbar orättvisa att utesluta *några* yrken, och skulle jag under förutsättning af lagens antagande särskildt vilja inrymma bland annat jordbruk med dess binäringar, handverk, handel, småindustri, husslöjd och inrikes sjöfart. Såsom ett enda exempel på den orättvisa, som kan föranledas, om icke alla yrken äro medtagna, vill jag anföra ett rättsfall från Tyskland, i hvilket utslag meddelades af detta lands högsta domstol. En arbetare i den försäkringspligtiga sågverks- och brädgårdsindustrien skadades af en nedfallande stock, men fränkändes ersättning på den grund, att, enär stocken var af mahogny och arbetsgifvaren tillika var möbelsnickare, olycks-

fallet ansågs närmast beröra snickerihandteringen, hvilken icke i Tyskland, lika litet som här, ansetts böra upptagas bland de försäkringspligtiga yrkena. — Då rättsgrunden för ersättningarna ju säges utgöras af arbetets farliga beskaffenhet, vill jag fråga, hvarför en mängd af de farligaste yrkena uteslutits, t. ex. anställning vid krigsmagten till lands och vatten, sjöfart, dykeri och bergningsverksamhet, kolning, legoångtröskning, linbana- trafik, brandkår och teater. — Skall någon begränsning ske, hade man väl dessutom bort taga hänsyn till arbetsgifvarnes sannolika förmåga att utgifva ifrågakommande ersättningar, men icke desto mindre har man tagit med en mängd yrken, der arbetsgifvarne, ehuru ett stort antal arbetare är hos dem anställdt, icke kunna antagas i regel hafva någon större ekonomisk bärkraft; jag vill såsom exempel nämna upptagning af is eller torf, skorstensfejareverksamhet, flottning, lastning eller lossning af varor och byggnadsverksamhet.

Kostnaderna för dylik lagstiftning skulle snart växa till en oroväckande höjd.

Progressionen af arbetareförsäkringen i *Tyskland* och de genom densamma föranledda kostnader framgår utaf i fjolårets ofvaunnämnda reservation intagna och vid densamma fogade tabeller, utvisande dels de verkliga siffrorna till något bland de sista åren, dels beräknade siffror till det år, 1940, då enligt uppgift af vår regerings tekniske rådgifvare i frågan de årliga bidragen antagas hafva nått sin höjdpunkt. Under åberopande af dessa tabeller, som åtminstone i fråga om de verkliga siffrorna, hvilka grunda sig på tillgängliga officiella uppgifter, äro af obestriddlig rättighet och redan genom dem ådagalägga, att utvecklingen leder till ett ohållbart resultat, vill jag endast tillägga, att antalet af samtliga under året utbetalda ersättningar, hvilket utgjorde

år 1892	177,000	å	18,000,000	försäkrade
» 1895	318,368	»	18,389,000	» samt
» 1896	374,685	»	17,605,000	»
» 1898 stigit ända till	486,645	»	18,246,013	»

hvilken sistnämnda för innevarande års reservation nya siffra utvisar en verklig afskräckande tillväxt.

Antalet olycksfall, för hvilka ersättning lemnats, har tilltagit ej blott absolut, utan äfven relativt, i förhållande till antalet försäkrade, på sätt framgår af nedanstående tabell, i hvilken första kolumnen angifver året, andra kolumnen antalet ersatta olycksfall öfver hufvud taget på 1,000 försäkrade och tredje kolumnen antalet under året nytillkomna ersatta olycksfall på 1,000 försäkrade:

a) i de industriella yrkesföreningarna utom försäkringsanstalterna för byggnads- och bergverksyrkesföreningarna:

1885	0,08	0,08
1886	2,95	2,72
1887	6,58	4,14
1888	9,81	4,35
1889	13,89	4,71
1890	17,61	5,29
1891	21,76	5,55
1892	25,58	5,64
1893	29,66	6,03
1894	33,52	6,25
1895	37,43	6,24
1896	41,84	6,72
1897	45,80	6,91
1898	50,18	7,10

b) i jordbruksnäringen:

1888	0,15	0,15
1889	0,93	0,85
1890	2,30	1,57
1891	3,76	1,59
1892	5,34	1,91
1893	7,08	2,26
1894	8,98	2,67
1895	11,28	3,05
1896	13,89	3,85
1897	16,38	4,06
1898	18,68	4,26

Anmärkningsvärdt är, att antalet *ersatta* nya olycksfall tilltagit snabbare än antalet *till ersättning anmälda* sådana, hvilket senare utgjorde:
inom den förra kategorien:

1886	25,86	på 1,000 försäkrade och
1898	42,89	» » »

inom den senare kategorien:

1888	0,97	på 1,000	»
1898	9,34	» »	»

(se »Einrichtung und Wirkung der Deutschen Arbeiterversicherung», till verldsutställningen i Paris 1900 officiellt afgifven redogörelse af D:r L. Lass och D:r F. Zahn, sid. 165.)

De uteslutande från arbetsgifvarne sig härledande försäkringsinkomsterna hafva uppgått till:

år 1892	54,000,000	riksmark	
» 1895	68,424,000	»	
» 1896	73,389,000	»	sa mt
» 1898	75,072,500	»	

Af dessa inkomster bestridas jemväl förvaltningskostnaderna, hvilka uppgingo till:

år 1892	7,400,000	riksmark	
» 1895	10,372,000	»	
» 1896	11,237,000	»	sa mt
» 1898	11,998,800	»	

Någon utredning beträffande de kostnader, som på grund af den nu föreslagna lagen skulle komma att drabba arbetsgifvarne i Sverige, finnes icke i Kongl. Maj:ts proposition, men det torde väl få antagas, att den i fjolårets proposition uppgifna summan af minst 2 till 2 $\frac{1}{2}$ millioner kronor årligen fortfarande af regeringen anses tillämplig. Till denna summa, som säkerligen är mycket för lågt beräknad, komme kostnaderna för läkare, besigtningar och processer. Statens kostnader för ändamålet skulle enligt propositionen mer än väl betäckas af räntefkastningen å den redan bildade, för närvarande till öfver 9 millioner kronor uppgående arbetareförsäkringsfonden. Emellertid skulle det utan tvifvel visa sig nödvändigt, att — såsom redan nu i en från socialistiskt håll afgifven motion påyrkats och enligt uppgift i densamma är i Frankrike sedan 1898 genomfördt — staten härutöfver iklädde sig garanti för säkerställande af de arbetare, som på grund af arbetsgifvarnes insolvens eljest ej skulle kunna utfå sina lifräntor. Rörande de kostnader, som häraf skulle föranledas, kan naturligtvis endast ett fullkomligt löst antagande göras. Enligt en af professoren Lindstedt på anmodan af nästlidet års särskilda utskott verkställd uträkning skulle emellertid kapitalvärdet af en lifränta å 100 kronor för t. ex. en 40-åring utgöra 1,733 kronor. Under förutsättning, att lifräntans belopp upptages till 300 kronor, hvartill lifräntor enligt förslaget skulle kunna uppgå, utgör kapitalvärdet 5,199

kronor, enligt hvilken summa, afrundad till 5,000 kronor, skulle för endast 200 sådana arbetare erfordras antingen en årlig utbetalning från statens sida af 1 million kronor eller ock, efter en räntefot af 4 %, en fond å 25 millioner kronor.

Lagen skulle föranleda otaliga tvister mellan arbetsgifvare och arbetare med deraf följande tvedragt och missbelåtenhet.

Ett bland de afseenden, i hvilka obligatorisk olycksfallsförsäkring anses ega företräde framför arbetsgifvares ansvarspligt, är att försäkringen lär gifva mindre anledning till processer, men i allt fall visar, enligt hvad chefen för civildepartementet nästlidet år upplyste, erfarenheten från Tyskland och Österrike, att tvisterna uppgå till $\frac{1}{9}$ — $\frac{1}{8}$ af antalet anmälda olycksfall. Man kan då tänka sig, hvartill den föreslagna *ansvarspligten* i sådant afseende skulle föranleda. En orsak, hvarför ansvarspligten, hvarmed man äfven i Tyskland gjorde början, der snart väckte sådant missnöje, att man måste utbyta densamma mot försäkringstvång, var just de oerhördt många processerna, som till större delen rörde sig om frågan, huruvida olycksfall inträffat utom eller inom yrket, i arbetet eller utom detsamma. Rädslan för processerna är det ock som föranledt till den i tysk lag och rättstillämpning numera gällande regel (se ofvan citerade arbete sid. 173), att arbetaren, bortsett från den sällsynta händelsen, att han uppsåtligen framkallat olycksfallet, erhåller ersättning för *hvarje* sådant, således äfven när skadan förorsakats genom hans egen, än så grofva vårdslöshet, en föga tilltalande utvecklingsgång, hvilken vi med säkerhet skulle hafva att äfven här emotse.

Vidkommande särskildt bestämmelsen, att ersättning skall utgå på grund af olycksfall *i arbetet*, torde det böra erkännas, såsom ock förra årets särskilda utskott uttalade, att det är hardt när omöjligt att finna en definition, som kan sägas lemna ett otvetydigt svar vid alla de mångskiftande fall, som kunna förekomma. Otvifvelaktigt måste, här liksom utomlands, en sådan bestämmelse föranleda en oändlighet af tvister och rättegångar samt godtycke vid dessas afgörande. Det tvifvelaktiga begreppet fabriksrörelse är ej definieradt, en brist, som skulle verka i samma riktning.

Lagen skulle föranleda simulation (bedrägligt föregifvande af sjukdom för att nå ersättning).

I detta sammanhang torde förtjena att erinras om 4 §:s föreskrift, att sjukhjälp äfven för qvinliga eller minderåriga manliga arbetare skall utgå

med 1 krona om dagen, en bestämmelse, som, då deras arbetsförtjenst ofta icke är så stor, direkt uppmuntrar till simulation och lättja.

Folkökningen skulle motverkas och prostitutionens utveckling främjas.

Såsom i förra årets åberopade reservation anmärktes, kan sådan påföljd förväntas af den olyckliga bestämmelsen (21 § 2 stycket), att arbetare ej må vid arbetsaftalets ingående eller derefter före olycksfallet afsäga sig rätt till ersättning. Under förutsättning att aftal om sådan afsägelse finge ske, skulle en arbetsgifvare icke behöfva draga i betänkande att hos sig anställa jemväl ålderstigna, lytta eller sjukliga arbetare eller sådana med stora familjer. Nu deremot komme säkerligen vid tider af arbetsbrist många arbetare att af dylika anledningar blifva uteslutna från anställning, och det är långt ifrån oantagligt, att med hänsyn till den inverkan, giftermål och särskildt stor familj i sådant afseende kunde utöfva, en mängd arbetare skulle afstå från äktenskaps ingående.

Antagande af förslaget skulle utgöra början till en socialistisk lagstiftning med synnerligen vidt omfattande och betänkliga konsekvenser.

Lagen vore ödesdiger och farlig; *ödesdiger*, ty en återgång till nuvarande sundare förhållanden vore omöjlig, och *farlig* af den orsak, att den skulle utgöra början till en socialistisk lagstiftning inom vårt land. I lagens spår skulle nemligen på samma grunder och nästan med naturnödvändighet följa först obligatorisk olycksfallsförsäkring och sedan sjukdoms-, invaliditets- och ålderdomsförsäkring, ja hvarför icke äfven försäkring mot arbetslöshet och lifförsäkring, detta allt på arbetsgifvarnes bekostnad, ty *obefogade anspråks tillfredsställande föder nya anspråk.*

Under det att jag af dessa och många andra skäl icke kan ansluta mig till Kongl. Maj:ts förevarande proposition i dess helhet, omfattar jag med sympati hvad der föreslås om inrättande af en riksförsäkringsanstalt för frivillig försäkring. Att nu biträda propositionen i denna del torde emellertid icke låta sig göra och synes mig äfven mindre lämpligt jemväl med hänsyn dertill, att Riksdagen icke lärer böra besluta sig för en så viktig och dyrbar anstalt, innan detaljeradt förslag till ordnande af dithörande förhållanden, exempelvis rörande kontroll och revision m. m., blifvit för Riksdagen framlagdt. Jag hyser dessutom den uppfattning, att, med utvidgande af anstaltens verksamhetsfält utöfver hvad Kongl. Maj:t ifrågasatt, försäkringen borde vara frivillig och tillgänglig för både ar-

betsgifvare och arbetare inom *alla yrken* samt gälla olycksfall *såväl utom som i arbetet*. Härigenom skulle anledningarna till processer och simulation i hufvudsak försvinna samt de små arbetsgifvarne, hvilka ofta lika väl som arbetarne äro i behof af billig försäkring, få tillgång till sådan.

Till denna riksförsäkringsanstalt torde, såsom Kongl. Maj:t ock förut-satt, arbetareförsäkringsfonden böra användas.

På grund af hvad sålunda anförts, får jag hemställa,

att Riksdagen, med afslag å Kongl. Maj:ts före-varande proposition, utskottets i ämnet afgifna förslag och samliga motioner i ämnet, måtte uttala sin an-slutning till principen om en riksförsäkringsanstalt för frivillig försäkring.»

Herrar *Landström* och *Stephens* hafva instämt i herr *Benedicks'* re-servation.
